

könyv
könyvtár
könyvtáros

1997
szeptember

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

1997. szeptember

Tartalom

Könyvtárpolitika

1997. évi ... törvény a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről	3
Indokolás (válogatás)	21
„Nemcsak a fenntartás, de a fejlesztés lehetőségeit is biztosítja” Beszélgetés dr. Skaliczki Judittal a törvényjavaslatról	35
Rónai Iván–Skaliczki Judit: A könyvtárak és közgyűjtemények szerepe az információs társadalomban	39
Dr. Majtényi László: Adatvédelmi biztosi ajánlás	45

Vándorgyűlés

Az MKE 29. Vándorgyűlése	50
Vajda Erik: Az MKE szakmai érdekvédelmi feladatai és együttműködése más szervezetekkel – kitekintéssel a könyvtári törvényre	51
Az Informatikai és Könyvtári Szövetség hírei	55
Hírlevél a Magyar Könyvtárosok Egyesülete tagjaihoz	56

Lapunk e számának illusztrációit Kiss József Attila (Nagyvárad) rajzaiból válogattuk.

From the contents

Draft of a proposed law on the protection of cultural assets and institutes of cultural heritage, on public library service and public education (selection) (3);

Interview with Judit Skaliczki about the draft (35);

Iván Rónai–Judit Skaliczki: Concept of the Division of Cultural Heritage and its Library Department, Ministry of Culture and Education on the development programme for national libraries and public collections information system (39);

29th Conference of the Association of Hungarian Librarians (50)

Cikkeink szerzői

Dr. Majtényi László adatvédelmi biztos; *Rónai Iván*, az MKM főosztályvezetője; *dr. Skaliczki Judit*, az MKM Könyvtári Osztály vezetője; *Vajda Erik*, az MKE elnöke

Szerkesztőbizottság:

Poprády Géza (elnök)

**Biczák Péter, Borostyániné Rákóczi Mária, Kenyéri Kornélia,
dr. Tóth Elek**

Szerkesztik:

Győri Erzsébet, Sz. Nagy Lajos, Vajda Kornél

A szerkesztőség címe: Budapest, I. Budavári Palota F épület – Telefon: 156-8521

Közreadja: a Könyvtári és Informatikai Kamara, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, az Országos Széchényi Könyvtár

Felelős kiadó: **Poprády Géza**, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója

Készült az OSZK Nyomdaüzemében

Felelős vezető: **Burány Tamás**

Terjedelem: 5,7 A/5 kiadói ív. Munkaszám: 97.233

Lapunk megjelenéséhez támogatást kaptunk a Nemzeti Kulturális Alaptól

Terjeszti az Országos Széchényi Könyvtár

Előfizetési díj 1 évre 2400 forint. Egy szám ára 200 forint

HU-ISSN 1216-6804

1997. évi ... törvény a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről

A könyvtárakra vonatkozó fejezetek

A kulturális örökséghez tartozó javak múltunk és jelenünk megismerésének pótolhatatlan forrásai, a nemzeti és egyetemes kulturális örökség egészének elválaszthatatlan összetevői; szellemi birtokbavételeik minden ember alapvető joga. Az e fogalomkörbe tartozó értékek különös védelme, megőrzése és fenntartása, valamint a nyilvánosság számára történő széles körű és egyenlő hozzáférhetővé tétele a mindenkori társadalom kötelezettsége.

Az információs társadalom és a demokratikus jogállam működésének alapfeltétele a könyvtári rendszer, amelyen keresztül az információk szabadon, bárki számára hozzáférhetőek. A könyvtári ellátás fenntartása és fejlesztése az állampolgárok és a társadalom egésze szempontjából szükséges, a könyvtári és információs szolgáltatás állami fenntartása stratégiai jelentőségű. A könyvtári rendszernek az állampolgárok érdekeit kell szolgálnia.

A kulturális hagyományok megőrzése, méltó folytatása, a közösségi és egyéni művelődés személyi, szellemi, gazdasági feltételeinek javítása, a polgárok életminőségét javító, értékhordozó tevékenységek, valamint az ezek megvalósulására létrejött intézmények és szervezetek működésének elősegítése a társadalom közös érdeke.

E célok megvalósítása érdekében az Országgyűlés a következő törvényt alkotja:

I. RÉSZ

Általános rendelkezések

A törvény célja

1. §

E törvény célja:

a) rendelkezni a nemzeti és az egyetemes történelem során felhalmozott és megőrzött kulturális javak feltárásáról, megőväsáról, védelméről és közkinccsé tételéről,

b) a nemzeti és az egyetemes kulturális örökség megőrzése érdekében szabályozni a javakkal kapcsolatos feladatokat és az intézmények tevékenységét,

c) mindenki számára biztosítani a könyvtárhasznaolat jogát, szabályozni a nyilvános könyvtári ellátás működését és fejlesztését,

d) szabályozni a közművelődési tevékenységek tartalmát, lehetőségeit és feltételrendszerét,

e) meghatározni az állam, az önkormányzatok és egyéb fenntartók feladatait, a szakmai és finanszírozási alapelveket.

Alapelvek

2. §

Az e törvényben meghatározott jogok érvényesítése során tilos bármilyen hátrányos megkülönböztetés, e jogok minden személyt megilletnek nem, kor, valás, politikai vagy más vélemény, nemze-

ti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

3. §

Az állami és a helyi önkormányzati fenntartású muzeális intézmény, könyvtár és közművelődési intézmény nem lehet elkötelezett egyetlen vallás, világnézet vagy politikai irányzat mellett sem.

4. §

Mindenkinek joga, hogy:

a) megismerhesse a kulturális örökség kiemelkedő javait és ezek jelentőségét a történelem alakulásában, a nemzeti önismeret formálásában, valamint az ezek védelmével kapcsolatos alapvető ismereteket és a követendő magatartást a muzeális intézmények tevékenysége, a könyvtári szolgáltatások, az oktatás, a közművelődés, az ismeretterjesztés, a sajtó és a tömegtájékoztatás útján.

b) igénybe vegye a nyilvános könyvtári ellátás rendszerét,

c) műveltségét, készségeit életének minden szakaszában gyarapítsa, közművelődési jogai érvényesítése céljából közösséget hozzon létre s külön jogszabályban meghatározottak szerint szervezetet alapítson, működtessen,

d) e törvény szerint művelődési céljai megvalósításához közművelődési közösségi színteret (a továbbiakban: közösségi színtér), szervező, szervezeti és tartalmi segítséget kapjon.

A törvény hatálya

5. §

(1) E törvény hatálya kiterjed

a) a kulturális örökség fogalmkörébe tartozó javakra – ide értve a régészeti és természettudományos jelentőségű földterületeket és a műemlékek ingó tartozékait –, valamint az ezekkel kapcsolatos minden tevékenységre, személyre és szervezetre.

b) a könyvtárhasználókra, a nyilvános könyvtárakra, azok fenntartóira, alkalmazottaira és a kötelespéldányszolgáltatókra,

c) a közművelődési tevékenység megvalósulásában részt vevőkre, a közművelődési intézmények fenntartóira, működtetőire és alkalmazottaira.

(2) A dokumentumok védelmével és nyilvántartásával kapcsolatosan e törvény hatálya kiterjed azokra a nem nyilvános könyvtárakra is, amelyeknek állományja a nemzeti és egyetemes kulturális örökség része.

(3) A könyvtári tevékenységről és a könyvtári alkalmazottakról szóló szabályok vonatkoznak a nem nyilvános könyvtárakra is.

(4) A 92. §-ban foglaltak kivételével e törvény hatálya nem terjed ki a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Ltv.) hatálya alá tartozó iratokra, szervekre és személyekre. Nem terjed ki továbbá – viszonosság esetén – a diplomáciai mentességet élvező külföldi állampolgárok tulajdonában lévő, külföldről behozott kulturális javakra.

(5) E törvény hatálya nem terjed ki a műemlékek védelméről, valamint a természet védelméről szóló törvényekben szabályozott kérdésekre.

(6) A kulturális javak e törvény szerinti védelme nem érinti az e javakon más jogszabályok alapján fennálló védettséget.

Fogalmak

6. §

E törvény alkalmazásában:

a) *Állami egyetemek könyvtárai*: a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény 1.sz. mellékletében felsorolt állami egyetemek könyvtárai.

b) *Állomány*: a könyvtár által tartós megőrzésre nyilvántartásba vett dokumentumok összessége.

c) *Elektronikus dokumentum*: a csak számítógéppel olvasható dokumentum.

d) *Gyűjtemény*: a könyvtár tervszerűen fejlesztett, rendezett, feltárt állományja.

e) *Hungarikum*: a Magyarország mindenkor területén megjelent, továbbá a külföldön magyar nyelven, magyar szerzőtől, illetőleg magyar vonatkozású tar-

talommal keletkezett dokumentum, függetlenül attól, hogy nyilvánosságra hozták-e vagy sem.

f) *Könyvtár*: a fenntartó vagy működtető által az e törvényben meghatározott könyvtári dokumentumok rendszeres gyűjtését, feltárását, megőrzését és használatát biztosító szervezet.

g) *Könyvtárhasználati jog*: a könyvtárak szolgáltatásainak igénybevételére vonatkozó jog.

h) *Könyvtárhasználó*: a könyvtár szolgáltatásait igénybe vevő személy vagy szervezet.

i) *Könyvtári dokumentum*: a könyvtár által állományba vett és szolgáltatott, alap- és kiegészítő feladatai ellátásához szükséges tudományos, oktatási, művészeti, közművelődési vagy történeti értékű könyv, időszaki kiadvány, egyéb kiadvány, illetőleg minden szöveg-, kép-, adat- és hangrögzítés, beleértve a könyvtár állományába vett elektronikus dokumentumot is, kivéve az Ltv. hatálya alá tartozó, irattári jellegű levéltári anyagnak minősülő dokumentumot.

j) *Könyvtári dokumentum feltárása*: az a folyamat, amelyben a könyvtári dokumentumokat a bennük lévő tartalmi és az őket jellemző formai jegyek alapján nyilván tartják, annak érdekében, hogy a könyvtárhasználó minél több szempont szerint tájékozódhasson a gyűjteményben.

k) *Könyvtári szakember*: a felsőfokú végzettségű könyvtáros, a könyvtár alapfeladatai ellátásához szükséges felsőfokú végzettséggel rendelkező személy, könyvtári informatikus, továbbá a könyvtár munkájában részt vevő könyvtáros asszisztens, segédkönyvtáros, könyvtári restaurátor szakképesítéssel rendelkező személy.

l) *Könyvtárközi dokumentumellátás*:

– a dokumentumok lelőhelyének nyilvánartatása,

– a könyvtárközi kölcsönzés szolgáltatása, függetlenül attól, hogy a dokumentum milyen formában és módon kerül az igénylőhöz,

– a könyvtárak gyűjteményéből kivont dokumentumok hasznosítása a könyvtári rendszer számára.

m) *Könyvtárközi kölcsönzés*: valamely dokumentum szolgáltatása egyik könyvtárból a másikba, beleértve az eredeti dokumentum kölcsönzését, a másolatok szolgáltatását, valamint a könyvtárközi dokumentumszolgáltatásra vonatkozó kérések közvetítését is.

n) *Közgyűjtemény* az állam, a helyi önkormányzat, a közttestület és a közalapítvány tulajdonában (fenntartásában) működő, vagy általuk alapított könyvtár, levéltár, muzeális intézmény, kép- és hangarchívum.

o) *Közművelődési intézmény*: a lakosság közösségi közművelődési tevékenységéhez erre a célra alapított, fenntartott, működtetett, megfelelő szakmai, személyi, infrastrukturális feltételekkel és alapító okirattal rendelkező költségvetési szerv vagy egyéb fenntartású intézmény.

p) *Közművelődési tevékenység*: a polgárok iskolán kívüli, öntevékeny, önművelő, megismerő, kultúraelsajátító, művelődő és alkotó célú cselekvése, amely jellemzően együttműködésben, közösségekben valósul meg.

q) *Közösségi színtér*: a helyi lakosság rendszeres vagy alkalmi közművelődési tevékenységének, a lakosság önszerveződő közösségeinek támogatása érdekében önkormányzati fenntartásban, önkormányzatok társulásában vagy közművelődési megállapodás alapján működtetett, erre a célra alkalmassá tett és üzemeltetett, adott helyen rendszeresen működő létesítmény (helyiségegyüttes, épület).

r) *Kulturális javak*: az élettelen és élő természet keletkezésének, fejlődésének, az emberiség, a magyar nemzet és Magyarország népei történelmének minden kiemelkedő és jellemző tárgyi, képi, írásos és egyéb (hangdokumentum vagy régészeti jelenség) bizonyítéka, valamint a művészeti alkotások.

s) *Muzeális intézmény*: minden olyan jogi személyiséggel rendelkező települési, megyei, regionális, országos szervezet, amely alapító okirata szerint e törvény 77. §-ában felsorolt közművelődési feladatokból egy vagy több tevékenység megvalósítására jött létre.

u) *Művelődő közösség*: a művelődési érdeklődési kör és az önképző, társas tevékenység szerint elkülönülő – jogi személyiség nélküli – lakossági csoport.

v) *Nyilvános könyvtári ellátás*: a nyilvános könyvtárak által nyújtott szolgáltatások és az e szolgáltatások nyújtását elősegítő központi szolgáltatások összessége.

w) *Régészeti feltárás*: minden olyan tevékenység, melynek célja a régészeti örökség elemeinek felkutatása. Régészeti feltárásnak minősül a terepbejárás, az ásatás (hitelesítő és próbaásatás), a leletmentés, a falkutatás, a műszeres lelet- és lelőhelyfelderítés.

x) *Régészeti lelet*: a régészeti örökség felszínre került, felfedezett tárgyi vagy jelenségszintű eleme, függetlenül attól, hogy eredeti helyéről, összefüggéseiből, állapotából elmozdult, elmozdították vagy sem.

y) *Régészeti lelőhely*: az a földrajzilag egyértelműen meghatározható terület, melyen a régészeti örökség elemei elsődleges összefüggéseikben találhatóak.

z) *Régészeti örökség elemei*: az emberi lét bármely, elmúlt korokból fennmaradt nyomai, melyek segíthetnek rekonstruálni az emberiség történetét és kapcsolatát környezetével. A régészeti örökség magában foglal minden lelőhelyet, építményt, szerkezetet, tárgyat vagy más emléket, jelenséget, érzékelhető összefüggést a föld felszínén, a föld vagy a vizek felszíne alatt, barlangokban.

II. RÉSZ

A kulturális javak védelme és a muzeális intézmények

I. fejezet

Általános rendelkezések

7. §

(1) a kulturális javak megóvása mindenkinél kötelessége. Tilos a védett

kulturális javak veszélyeztetése, meghamisítása, megrongálása, megsemmisítése.

(2) A kulturális javakat tudományos módszerekkel kell felkutatni, számba venni és értékelni. Az így számba vett értékek történeti adatait, leírását, illetőleg a rájuk vonatkozó forrásértékű dokumentumokat a nyilvánosság számára hozzáférhetővé kell tenni.

(3) A kulturális javak a nemzet egészének közös szellemi értékei. A gyűjteményben őrzött, illetve védetté nyilvánított ilyen javak felhasználásának, bármilyen technikával történő sokszorosításának, valamint adattörzstítésének és adatfelhasználásának jogát ezért senki nem sajátíthatja ki.

(4) Annak érdekében, hogy a kulturális javak egyedileg és összességükben, lehetőség szerint eredeti helyükön vagy az e célra alapított gyűjteményekben, intézményekben, illetőleg bárhol másutt megfelelő védelemben részesüljenek, megőrződjenek és fennmaradjanak, egyben lehetővé váljon tudományos feldolgozásuk, korszerű dokumentálásuk, valamint oktatási és közművelődési célú bemutatásuk és közreadásuk, az állami és önkormányzati szervezeteknek, az egyházaknak, a társadalmi és gazdasági szervezeteknek, valamint az állampolgároknak együtt kell működniük.

(5) Az állam a kulturális javak védelme érdekében együttműködik más államokkal és nemzetközi szervezetekkel, figyelembe veszi más államoknak a kulturális javak védelméhez fűződő érdekeit, egyben törekszik arra, hogy a területéről törvénytelen módon elszármazott javak eredeti tulajdonosukhoz visszakérüljenek.

(6) A kulturális javak védelmének összehangolását és irányítását, ágazati szakmai felügyeletét a művelődési és közoktatási miniszter (a továbbiakban: miniszter) látja el. E feladatának ellátására Kulturális Örökség Igazgatóságot (a továbbiakban: Igazgatóság) létesít, szakfelügyelői és más szakmai testületet működtet.

(7) A kulturális javakat rendkívüli, illetve szükségállapot, természeti katasztró-

fa vagy fegyveres összeütközés esetén is megkülönböztetett védelemben kell részesíteni.

II. fejezet

A kulturális javak védetté nyilvánítása

8. §

(1) A kulturális örökséghez tartozó – nem közgyűjteményben, illetve muzeális intézményben őrzött – pótolhatatlan és kiemelkedő jelentőségű javakat, gyűjteményeket, azok megőrzése érdekében az Igazgatóság védetté nyilváníthatja.

(2) Nem lehet védetté nyilvánítani azokat a kulturális javakat, amelyek alkotójuk tulajdonában vannak.

Védetté nyilvánítási eljárás

9. §

(1) A védetté nyilvánítási eljárás (a továbbiakban: eljárás) hivatalból indul. A kulturális javak védetté nyilvánítására bárki tehet javaslatot.

(2) Az eljárás alá vont kulturális javak elidegenítésére, illetve őrzési helyének megváltoztatására, állapotában bekövetkezett változások bejelentésére a védetté nyilvánított kulturális javakra vonatkozó előírásokat kell alkalmazni.

(3) Ha az eljárás alá vont kulturális javak épségét veszély fenyegeti, vagy tartani lehet annak az országból való jogellenes kivitelétől, az Igazgatóság a kulturális javakat azonnal végrehajtható határozattal ideiglenesen védetté nyilváníthatja. Az ideiglenes védelem az eljárás végéig áll fenn.

(4) Az Igazgatóság a védetté nyilvánításról szakértői vélemény alapján dönt. A védetté nyilvánító határozat előírhatja a tárgy őrzésével és kezelésével kapcsolatos feltételeket is.

(5) Amennyiben a védetté nyilvánítási eljárás során a tulajdonosnak kára származik, az ezzel kapcsolatban felmerült kár után kártalanításra jogosult. A

kérelmet az Igazgatósághoz kell benyújtani.

Védetté nyilvánított kulturális javak védeltségének megszüntetése

10. §

Az Igazgatóság a kulturális javak védeltségét megszünteti, ha

a) a védetté nyilvánítás indokai nem állnak fenn,

b) a védett gyűjteményből vagy tárggyűjtemésből kikerült tárgy esetében akkor, ha annak egyedi jelentősége a védelem fenntartását nem indokolja,

c) a tárgy megsemmisült.

11. §

(1) A védetté nyilvánítási eljárás időtartama legfeljebb 90 nap, egyebekben az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. tv. szabályait kell alkalmazni.

(2) A védetté nyilvánítás részletes szabályait a miniszter rendeletben állapítja meg.

Védetté nyilvánított kulturális javak nyilvántartása

12. §

(1) A védetté nyilvánított kulturális javakat (a továbbiakban: védett kulturális javak) az Igazgatóságnál vezetett közhiteles nyilvántartásba kell felvenni.

(2) a nyilvántartás tartalmazza:

a) a tárgy részletes leírását, valamint az azonosítását lehetővé tévő egyéb adatokat, ide értve a tárgyról készült fotót is,

b) a tárgy tulajdonosának (birtokosának) nevét, lakcímét,

c) a tulajdonszerzés idejét és módját,

d) a tárgy – állandó, ill. ideiglenes – őrzési helyét,

e) a 13. §-ának (4) bekezdésében foglalt adatokat.

(3) A védett kulturális javak nyilvántartása alapján bárki kaphat felvilágosítást

arról, hogy egy adott tárgy szerepel-e a nyilvántartásban.

A védetté nyilvánított kulturális javakkal kapcsolatos különleges előírások

13. §

(1) Védett kulturális javak tulajdonjogát átruházni csak írásbeli szerződés alapján lehet.

(2) Ellenérték mellett történő tulajdonátruházás esetén az államot elővásárlási jog illeti meg. Az állam elővásárlási jogát az Igazgatóságon keresztül gyakorolja.

(3) Védett gyűjteményhez tartozó tárgy vagy védett tárgyegyüttes bármelyik darabja csak az Igazgatóság előzetes hozzájárulásával idegeníthető el.

(4) Védett kulturális javak bírósági vagy államigazgatási eljárás során törént zár alá vételéről (foglalás, bűnügyi zárlat stb.), valamint a tárgy tulajdonjogát érintő egyéb körülményekről (zálogszerződés, öröklési szerződés, stb.) az Igazgatóságot értesíteni kell.

14. §

(1) A védett kulturális javak tulajdonosa (birtokosa) köteles a javakat épségben fenntartani, őrzéséről, szakszerű kezeléséről és megóvásáról gondoskodni.

(2) Megóvási (konzerválási), restaurálási vagy átalakítási munkálatokat a tulajdonos csak az Igazgatóság engedélyével végezhet, illetőleg végeztethet.

(3) A védett kulturális javakat, illetve a védési határozatban foglaltak betartását az Igazgatóság a tárgy őrzési helyén jogosult ellenőrizni, ilyen célból elrendelheti a tárgy rendelkezésre bocsátását.

(4) A védett kulturális javakkal kapcsolatos – a védetté nyilvánító határozatban szereplő – adatokban bekövetkezett változásokat a tulajdonos (birtokos) haladéktalanul, de legkésőbb a tudomására jutástól számított 8 napon belül köteles bejelenteni az Igazgatóságnak.

(5) A védett kulturális javakat hozzáférhetővé kell tenni a nyilvánosság és a

kutatás számára. Ennek érdekében az Igazgatóság a tulajdonost kötelezheti arra, hogy a védett javakat vagy gyűjteményt kiállítás vagy tudományos kutatás céljára rendelkezésre bocsássa.

15. §

Ha a védett kulturális javak megfelelő kezelése a tulajdonosnál, birtokosnál nincs biztosítva, valamint ha e védett javakat lefoglalták, az Igazgatóság elrendelheti azok közgyűjteményben való elhelyezését.

16. §

A védetté nyilvánított kulturális javak tulajdonosait a 14. §-ban meghatározott kötelezettségeikre tekintettel külön jogszabályban meghatározott kedvezmények illetik meg.

III. fejezet

A kulturális javak külföldre történő kivitele

17. §

(1) A kulturális javakat csak az e törvényben meghatározottak szerint lehet az ország területéről kivinni.

(2) Nem vihető ki Magyarország területéről a nemzeti ereklyének számító magyar korona és a koronázási jelvények.

Engedély nélkül kivihető kulturális javak

18. §

Engedély nélkül vihetők ki az országból

a) azok a kulturális javak, melyeket visszaviteli kötelezettséggel (kiállítás, tudományos vizsgálat, stb. céljából) hoztak be az országba.

b) élő alkotók művei, kivéve a múzeális intézmény gyűjteményében nyilvánítottakba vett, illetőleg védetté nyilvánított alkotásokat,

c) az 50 évnél nem régebbi kulturális javak, kivéve azokat, amelyeket a miniszter az engedélyköteles tárgyak közé sorol.

Kiviteli engedélyezési eljárás

19. §

A 18. §-ban foglaltakon túl, kulturális javak – véglegesen vagy ideiglenesen – csak az Igazgatóság engedélyével vihetők ki az országból.

20. §

(1) A kiviteli engedély iránti kérelmet a kijelölt közgyűjteménynél kell benyújtani, amely a kérelmet szakvéleményével együtt megküldi az Igazgatóságnak. A kérelemmel egyidejűleg a kívinni szándékozott tárgyat be kell mutatni.

(2) A kiviteli engedély közokirat, amely igazolja, hogy a kiviteli engedélyen feltüntetett kulturális tárgy az ország területéről kivihető.

(3) A kiviteli engedély tartalmazza a külföldre történő kivitelre engedélyezett tárgy azonosítására alkalmas adatait, ideértve a tárgyról készült fotót is.

(4) A kiviteli engedélyt a kiállításától számított egy éven belül lehet felhasználni, az engedélyt meghosszabbítani nem lehet.

(5) A kiviteli engedély nem helyettesíti a kulturális javak külföldre történő kiviteléhez szükséges egyéb engedélyeket, illetve a vámeljárást.

Végleges kiviteli engedély

21. §

(1) Nem adható végleges kiviteli engedély:

a) a közgyűjtemények, muzeális intézmények leltárában szereplő tárgyakra,

b) az e törvény, valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján védetté nyilvánított tárgyakra,

c) a miniszter által kiviteli tilalom alá sorolt tárgyakra,

d) régészeti leletekre,

e) műemlék részét alkotó, a műemlékek jegyzékében szereplő berendezési, felszerelési tárgyakra, tartozékokra, egyéb ingó javakra, védett műemlékhez tartozó töredékekre,

f) nem azonosított műemlék részekre, tartozékokra, töredékekre,

g) a kulturális javak töredékeire, ha azok eredete nem igazolható,

h) az ismeretlen vagy bizonytalan tulajdonú tárgyakra,

i) a hamisítványokra, valamint a megvesztésre lehetőséget adó másolatokra, vagy más módon megváltoztatott javakra.

(2) Végleges kiviteli engedély akkor adható, ha:

a) az (1) bekezdés c) és d) pontjában megjelölt tárgy külföldi cseréje a nemzeti kulturális érdeket, illetőleg muzeális intézmények, közgyűjtemények, egyházak gyűjteményi érdekét szolgálja,

b) a tárgy öröklés útján került külföldi állampolgár, illetve külföldön élő magyar állampolgár tulajdonába.

22. §

A kulturális javak végleges kivitelére vonatkozó eljárást az Igazgatóság felfüggesztheti, ha a kiviteli engedélyezésben szereplő tárgy védetté nyilvánítása iránt eljárást kezdeményez.

Ideiglenes kiviteli engedély

23. §

(1) Ideiglenes kiviteli engedély akkor adható, ha a tárgy kivitele nem veszélyezteti a kulturális érdekeket és a tárgy biztonságát.

(2) Védett kulturális javak ideiglenesen akkor vihetők ki az országból, ha a kivitel kulturális vagy tudományos célt szolgál.

(3) Az ideiglenes kiviteli engedély csak meghatározott időtartamra adható.

(4) Az ideiglenes kiviteli engedély kiadásakor az Igazgatóság a tárgy visszahozatalának biztosítása érdekében biztosíték adására is kötelezheti az engedélyest.

24. §

(1) A kulturális javak külföldre vitelének engedélyezésére vonatkozó eljárás időtartama legfeljebb 90 nap, egyebek-

ben az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. tv. rendelkezéseit kell alkalmazni.

(2) A kiviteli engedélyezési eljárás részletes szabályait a miniszter rendeletben állapítja meg.

A kulturális javak behozatala

25. §

(1) Nem hozhatók be az országba

a) azok a kulturális javak, amelyek kivitelét a származási ország megtiltotta,

b) a származási ország engedélye nélkül azok a kulturális javak, amelyek kivitelét a származási ország engedélyhez köti,

c) azok a hamisítványok, amelyek behozatala a nemzeti kulturális örökség érdekét sérti,

d) a lopott kulturális javak.

(2) A behozatali tilalom ellenére az országba került kulturális javakkal kapcsolatban az Igazgatóság jár el.

[...]

VI. fejezet A Kulturális Örökség Igazgatósága

50. §

Az Igazgatóság a miniszter felügyelete alatt áll.

51. §

(1) Az Igazgatóság első fokú közigazgatási hatóságként – szakértők és szakmai testületek véleménye alapján – dönt:

a) a kulturális javak védetté nyilvánításáról, illetve védettségének megszüntetéséről,

b) a kulturális javak kiviteli engedélyezésével kapcsolatos ügyekben,

c) a védett kulturális javak és a megszűnő muzeális intézmények anyagának közgyűjteményben történő elhelyezéséről,

d) a kiemelt jelentőségű régészeti terület ideiglenes védetté nyilvánításáról,

e) a régészeti feltárási engedélyezési ügyekben,

f) vita esetén arról, hogy valamely tárgy vagy jelenség a kulturális javak körébe tartozik-e,

g) a megelőző régészeti feltárásokkal kapcsolatban felmerült vitás szakmai kérdésekben,

h) a védetté nyilvánítással kapcsolatos kártalanítási ügyekben.

(2) Az Igazgatóság nyilvántartást vezet:

a) a védetté nyilvánított kulturális javakról,

b) a régészeti jelentőségű védett földterületekről, valamint a nem védett, de ismert régészeti lelőhelyekről,

c) a jogtalanul eltulajdonított, eltűnt kulturális javakról,

d) a kiviteli engedélyekről,

e) a muzeális intézmények működési engedélyeiről.

(3) Az Igazgatóság kezdeményezi a Kincstári Vagyoni Igazgatóságnál:

a) az állam e törvényben meghatározott elővásárlási jogának gyakorlását,

b) az e törvényben meghatározott körben és módon az állami tulajdonról való lemondást.

(4) Az Igazgatóság:

a) javaslatot tesz a kiemelt jelentőségű régészeti lelőhelyek védetté nyilvánítására, és ellátja az ezzel kapcsolatos előkészítő feladatokat,

b) intézkedik a védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeknek az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzéséről,

c) működteti az Ásatási Bizottságot,

d) az Igazgatóság jogosult kezdeményezni a régészeti lelőhelyek kisajátítását,

e) dönt a leletmentések állami támogatásáról,

f) ötévenként felülvizsgálja a muzeális intézmények szakmai besorolását,

g) ellátja a Magyarországról jogtalanul kivitt vagy ilyen módon behozott kulturális javak visszakövetelésével, illetve visszaadásával kapcsolatos teendőket,

h) részt vesz a jogtalanul eltulajdonított kulturális javak nemzetközi információcserejében és ellátja az ezzel kapcsolatos feladatokat,

i) gyűjti, nyilvántartja, feldolgozza és közlést tesz a magyarországi muzeális in-

tézmények működésével kapcsolatos adatokat, dokumentációkat.

VII. fejezet

A kulturális javak védelmének pénzügyi alapjai

52. §

A kulturális javak védelméből, valamint a muzeális intézmények fenntartásából és működéséből adódó feladatok ellátásához a központi költségvetés az alábbiak szerint járul hozzá:

a) az állami tulajdonú muzeális intézményeket fenntartó minisztérium költségvetési fejezetében,

b) a helyi önkormányzatok támogatása – közművelődési és közgyűjteményi normatív hozzájárulás keretében – a Belügyminisztérium költségvetési fejezetében,

c) a Művelődési és Közoktatási Minisztérium költségvetési fejezetében biztosítja:

– az Igazgatóság működéséhez és az alábbi feladatok támogatásához szükséges pénzeszközöket,

– a kulturális javak védelmével összefüggő hatósági és szakmai teendők ellátását (védett műtárgyak és régészeti területek nyilvántartása, régészeti leletmentés, állami elővásárlás, kártalanítás stb.),

– az egyházi muzeális intézmények támogatását,

– alapítványi, magán és egyéb tulajdonú muzeális intézmények támogatását pályázati úton.

III. RÉSZ

A nyilvános könyvtári ellátás

I. fejezet

A nyilvános könyvtári ellátással kapcsolatos általános szabályok

53. §

(1) A könyvtárhasználati jog gyakorlását a könyvtári ellátás rendszere teszi lehetővé.

(2) A nyilvános könyvtári ellátás rendszerének működtetése az állam és a helyi önkormányzatok feladata.

(3) Az állami és a helyi önkormányzati fenntartású könyvtárak gyűjteményeit úgy kell kialakítani, hogy azok biztosítsák az ismeretek tárgyilagos, sokoldalú közvetítését.

54. §

(1) A nyilvános könyvtár alapkövetelményei:

a) mindenki által használható és megközelíthető,

b) könyvtári szakembert alkalmaz,

c) rendelkezik kizárólagos könyvtári szolgáltatások céljára alkalmas helyiséggel,

d) rendszeresen, a felhasználók többsége számára megfelelő időpontban tart nyitva,

e) helyben nyújtott alapszolgáltatásai ingyenesek,

f) statisztikai adatokat szolgáltat,

g) ellátja az 55. § (1) bekezdésében felsorolt alapfeladatokat.

(2) A nyilvános könyvtárakról a Művelődési és Közoktatási Minisztérium jegyzéket vezet. Az állami költségvetési támogatás csak a jegyzékben szereplő nyilvános könyvtárakat, illetőleg fenntartóikat illeti meg, a 71. § (1) bekezdésében felsoroltak figyelembevételével.

(3) A fenntartónak az (1) bekezdésben foglalt teljesítésére vonatkozó nyilatkozata és kérelme nélkül bekerülnek a nyilvános könyvtárak jegyzékébe: a nemzeti könyvtár, a helyi önkormányzatok által fenntartott települési könyvtárak, a megyei könyvtárak, a 63. § (2) bekezdése szerinti országos szakkönyvtárak, illetve az állami egyetemek könyvtárai.

(4) Az egyházak és más könyvtár-fenntartók az (1) bekezdésben foglaltak teljesítésével és az erről szóló nyilatkozat csatolásával kérhetik a minisztertől könyvtárak felvételét a nyilvános könyvtárak jegyzékébe.

(5) Az (1) bekezdésben felsorolt követelmények betartását a miniszter ellenőrzi. Ha a könyvtár nem felel meg az (1) bekezdésben foglalt követelmények va-

lamelyikének, a miniszter a könyvtárat törli a nyilvános könyvtárak jegyzékéből.

(6) A települési és a megyei könyvtár megszüntetése esetén a fenntartó a döntés előkészítése során beszerzi és a döntést hozó testülettel ismerteti a miniszter véleményét.

(7) Nyilvános könyvtár megszüntetése esetén a fenntartó köteles gondoskodni a gyűjtemény további könyvtári hasznosításáról.

55. §

(1) A nyilvános könyvtár alapfeladatai:

a) a fenntartója által meghatározott alapító okiratban és a szervezeti és működési szabályzatában jóváhagyott fő céljait nyilatkozatban közzé teszi,

b) gyűjteményét folyamatosan fejleszti, feltárja, megőrzi, gondozza és rendelkezésre bocsátja,

c) tájékoztat a könyvtári rendszer dokumentumairól és szolgáltatásairól,

d) biztosítja más könyvtárak átlományának és szolgáltatásainak elérését,

e) részt vesz a könyvtárak közötti dokumentum- és információcserében.

(2) A fenntartó kiegészítő feladatokat is meghatározhat.

II. fejezet

A könyvtárhasználati jog gyakorlása

56. §

(1) A könyvtárhasználó jogosult bármely nyilvános könyvtár szolgáltatásainak igénybevételére.

(2) a könyvtárhasználót ingyenesen illetik meg a következő alapszolgáltatások:

a) a könyvtárlátogatás,

b) a könyvtár által kijelölt gyűjteményrészek helyben használata,

c) az állományfeltáró eszközök használata,

d) információ a könyvtár és a könyvtári rendszer szolgáltatásairól.

(3) A könyvtár az ingyenes szolgáltatásokat igénybe vevő könyvtárhasználó-

lónak az 57. § (1) bekezdésében meghatározott adatait beiratkozási díj nélkül regisztrálhatja.

(4) A (2) bekezdésben felsoroltakon kívüli szolgáltatások a könyvtárba való beiratkozással vehetők igénybe. A beiratkozásért a fenntartó döntése alapján beiratkozási díj szedhető.

(5) A beiratkozási díj mértékét, a szolgáltatások térítési díját a fenntartó a miniszter által megállapított irányelvek, illetve szabályok szerint határozza meg.

(6) A beiratkozott olvasó ingyenesen kölcsönözheti a nyomtatott könyvtári dokumentumokat.

(7) A 14 éven aluliak és a 70 éven felüliek mentesülnek beiratkozási díj megfizetése alól. A pedagógusok és a diákok más jogszabályban megállapítottak szerint kedvezményekben részesülnek.

57. §

(1) A könyvtárhasználónak a beiratkozáskor a következő személyes adatait kell közölnie és igazolnia: név, anyja neve, születési helye és ideje, lakcíme, személyi igazolványának vagy útlevelének száma.

(2) A személyes adataiban bekövetkezett változásokat a könyvtárhasználó köteles bejelenteni a könyvtárnak.

(3) A könyvtárhasználó által igénybe vehető szolgáltatások körét, az igénybevétel módját és a díjak mértékét a könyvtárhasználó köteles betartani.

(4) A könyvtárhasználó kezdeményezheti a könyvtár használati szabályzatának módosítását.

58. §

(1) A könyvtár használati szabályzatát nyilvánosságra kell hozni.

(2) A dokumentumok, illetve mások könyvtárhasználati jogának védelmében a könyvtárhasználat részletes feltételeit a használati szabályzat állapítja meg.

(3) A könyvtárhasználó regisztrációjára, beiratkozására és a dokumentumok kölcsönzésére vonatkozóan a fenntartó további feltételeket, illetve kedvezményeket is meghatározhat.

III. fejezet

A nyilvános könyvtári ellátás működésének feltételei

59. §

(1) A miniszter a nyilvános könyvtári ellátás érdekében országos dokumentumellátási rendszert alakít ki, amely magában foglalja:

a) a könyvtárközi dokumentumellátást,

b) a könyvtári dokumentumok leelőhely-nyilvántartását,

c) a könyvtárak gyűjteményéből kivont dokumentumok hasznosítását a könyvtári rendszer számára.

(2) A könyvtári rendszernek a kormányrendeletben meghatározott könyvtári számára kötelespéldányokat kell biztosítani.

(3) A miniszter kialakítja a nemzeti kulturális örökség részét képező kép- és hangrögzítés országos nyilvántartási rendszerét a Magyar Filmintézet, a Magyar Rádió Rt., a Magyar Televízió Rt., a Duna Televízió Rt. és más, a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény szerint műsor-szolgáltatási jogosítványt szerzett szervezetek archívumaiban őrzött, továbbá az egyéb szervezetek által gyűjtött és őrzött dokumentumokról.

(4) A miniszter működteti a Neumann János Multimédia Központ és Digitális Könyvtárt, amely az audiovizuális, multimedia és elektronikus dokumentumok nemzeti szolgáltató központja.

60. §

(1) A nyilvános könyvtári ellátás rendszerének működtetését és fejlesztését segítő központi szolgáltatások:

a) az országos könyvtári informatikai hálózat fejlesztése és tartalmi feltöltése,

b) a Magyarországon keletkezett sajtótermékek kötelespéldány-szolgáltatáson alapuló teljes körű gyűjtése, egyéb Magyarországon keletkezett dokumentumok, valamint a külföldi hungarikumok gyűjtése, továbbá mindezek megőrzése és bibliográfiai számbavétele, a kötelespéldányok elosztása,

c) az országos dokumentumellátási rendszer működtetése,

d) a határon túli magyarok könyvtári ellátásának segítése,

e) a hazai nemzeti és etnikai kisebbségek könyvtári ellátásának segítése,

f) a nemzetközi szabványos dokumentumazonosító számok kiadása és nyilvántartása.

(2) Az 59. § (1) és (3) bekezdésében és az e § (1) bekezdésében felsorolt, valamint további, a könyvtári rendszer működése és fejlesztése érdekében a miniszter által meghatározott szolgáltatásokat mindazokban az esetekben, amelyekben a jelen törvény erről nem rendelkezik, az a nyilvános könyvtár vagy intézmény teljesíti, amellyel a miniszter a feladat ellátására megállapodást köt.

(3) Könyvtáraknak nyújtott szakmai szolgáltatások:

a) könyvtári szakemberek továbbképzése és iskolarendszeren kívüli képzése,

b) könyvtári és információs szolgáltatás fenntartása a könyvtári és információs szolgáltatási tevékenység szakterületén,

c) a könyvtárak állománygyarapítását segítő, a hazai dokumentumokról adott rendszeres tájékoztatás támogatása,

d) az országos könyvtári rendszer működésével, a könyvtárhasználattal kapcsolatos kutatás, fejlesztés,

e) a könyvtári és rokon területi módszerekre vonatkozó szabványok, szabályzatok elkészítésének kezdeményezése és kidolgozása,

f) a könyvtári tevékenységre vonatkozó irányelvek, normatívák kidolgozása, módszertani tevékenység,

g) a könyvtárak és a társadalom közötti kapcsolat fejlesztése,

h) az országos könyvtári statisztikai adatok összegyűjtése, elemzése és szolgáltatása.

(4) A (3) bekezdésben felsorolt feladatokat a Könyvtári Intézet látja el. Az Intézet jogállását és gazdálkodását a miniszter rendeletben szabályozza.

IV. fejezet A nemzeti könyvtár

61. §

(1) A nemzeti könyvtár az Országos Széchényi Könyvtár. A fenntartói jogokat és kötelezettségeket a miniszter gyakorolja.

(2) A nemzeti könyvtár önállóan gazdálkodó, központi költségvetési szerv.

(3) A nemzeti könyvtár gyűjteménye a kulturális örökség része, ezért használatára a miniszter a nyilvános könyvtárakra vonatkozó szabályoktól eltérő rendelkezéseket állapíthat meg.

(4) Az 55. §-ban foglaltakon túl a nemzeti könyvtár alapfeladatai:

a) a Magyarországon keletkezett sajtótermékek kötelezpéldány-szolgáltatásra alapozott gyűjtése, megőrzése, szétosztása,

b) a külföldön megjelent hungarikumok teljességre törekvő gyűjtése, feltárása, megőrzése,

c) a sajtótermékek nem minősülő hungarikumok gyűjtése, feltárása, megőrzése,

d) a nemzeti bibliográfia készítése,

e) gyűjteményének archiválása és védelme,

f) gyűjteményének elsősorban helyben használat útján történő rendelkezésre bocsátása,

g) tevékenységi körébe tartozó kutatások végzése,

h) részvétel a 60. § (1) bekezdésében felsorolt központi szolgáltatások megvalósításában,

i) a kulturális örökség részét képező könyvtári dokumentumok és könyvtárak védetté nyilvánításával, nyilvántartásával és külföldre vitelének engedélyezésével kapcsolatos feladatok e törvény erre vonatkozó szabályai szerint,

j) könyvtári dokumentumokról hitelesített másolatok készítése,

k) a miniszter által megállapított további feladatok végzése.

(5) A nemzeti könyvtárt nyilvános könyvárveréseken elővásárlási jog illeti meg.

62. §

Az Országos Széchényi Könyvtár és a Könyvtári Intézet irányításában közreműködik az Országos Könyvtári Kuratórium.

V. fejezet Tudományos és szakkönyvtári ellátás

63. §

(1) A tudományos és szakkönyvtári ellátás országos szakkönyvtárak, az állami egyetemek könyvtárai, valamint a nyilvános könyvtári ellátást vállaló egyéb szak- és felsőoktatási könyvtárak feladata.

(2) Országos szakkönyvtárnak minősül: az Országos Széchényi Könyvtár, az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár, az Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ, az Országgyűlési Könyvtár, az Országos Idegennyelvű Könyvtár, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat, a Magyar Filmintézet Könyvtára, a Hadtörténeti Intézet Könyvtára.

(3) A tudományos és szakkönyvtári ellátás az (1) bekezdésben felsorolt könyvtárak, valamint a könyvtári rendszer minden egyéb tagjának együttműködésével valósul meg. Az egyes szakterületeken működő könyvtárak együttműködését a szakterület szerint illetékes minisztériumok támogatják.

(4) Az országos szakkönyvtárak és az állami egyetemek könyvtárainak alapfeladatai az 55. § (1) bekezdésében meghatározottakon túl:

a) szakterületükön szakirodalmi és információs szolgáltatásokat végeznek és közvetítenek,

b) szakterületükre vonatkozóan részt vesznek a 60. §-ban felsorolt szolgáltatások megvalósításában.

VI. fejezet

A települési és a megyei könyvtári ellátás

64. §

(1) A települési és a megyei könyvtári ellátás biztosítása a helyi önkormányzatok kötelező feladata.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott feladatot a községi, városi, megyei jogú városi önkormányzat nyilvános könyvtár fenntartásával, vagy önkormányzatok közötti társulásban nyilvános könyvtár fenntartásával, vagy nyilvános könyvtár szolgáltatásának megrendelésével teljesíthetik.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott feladatot a megyei és a fővárosi önkormányzat nyilvános könyvtár fenntartásával teljesíti.

(4) Amennyiben megállapodás alapján a megyei könyvtár székhelyén a települési könyvtári feladatokat is a megyei könyvtár látja el, a székhely szerinti önkormányzat köteles az e feladatok ellátásához szükséges támogatást biztosítani.

65. §

(1) A települési könyvtár a községi, fővárosi könyvtár.

(2) A települési könyvtár az 55. § (1) bekezdésében foglaltakon túl:

a) gyűjteményét és szolgáltatásait a helyi igényeknek megfelelően alakítja,

b) közhasznú információs szolgáltatást nyújt,

c) helyismereti információkat és dokumentumokat gyűjt,

d) szabadpolcos állományrészsel rendelkezik.

(3) a fővárosi könyvtár a főváros területére vonatkozóan ellátja a 66. §-ban felsorolt feladatokat is.

66. §

A megyei könyvtár a megye egész területére vonatkozóan az 55. § (1) bekezdésében és a 65. § (2) bekezdésében foglaltakon túl:

a) ellátja a kötelezpéldányokkal és a könyvtárközi dokumentálással kapcsolatos feladatokat,

b) szervezi a területén működő könyvtárak együttműködését,

c) végzi, illetve szervezi a megye nemzeti és etnikai kisebbségéhez tartozó lakosainak könyvtári ellátását,

d) a települési könyvtárak tevékenységét segítő szolgáltatásokat nyújt,

e) szervezi a megyében működő nyilvános könyvtárak statisztikai adatszolgáltatását,

f) végzi az iskolán kívüli könyvtári továbbképzést és szakképzést.

67. §

A települési és a megyei könyvtár e feladatellátás veszélyeztetése esetén nem vonható össze más intézménnyel.

VII. fejezet

A könyvtárak fenntartása, irányítása

68. §

A fenntartó az e törvényben foglaltak alapján:

a) meghatározza a könyvtár feladatait és használati szabályzatát,

b) jóváhagyja alapító okiratát, valamint a szervezeti és működési szabályzatát,

c) biztosítja a feladatok ellátásához szükséges személyi és tárgyi feltételeket, ennek során figyelembe veszi a miniszter által meghatározott szakmai követelményeket és normatívákat,

d) jóváhagyja a könyvtár fejlesztésére vonatkozó terv(ek)et,

e) az országos könyvtári szakértő névjegyzékben szereplő szakértők közreműködésével értékeli a könyvtár szakmai tevékenységét,

f) biztosítja a könyvtár szakmai önállóságát,

g) ellátja a más jogszabályokban meghatározott feladatokat.

69. §

A miniszter ellátja a könyvtári tevékenység és a nyilvános könyvtárak ágazati irányítását. Ennek keretében

a) szabályozza:

– a könyvtárak szakmai működését, így különösen a dokumentumok védelmét és nyilvántartását, külföldre vitelének engedélyezését, a könyvtári dokumentumok bejelentési kötelezettségét,

– a szakfelügyeletet,

– a könyvtári alkalmazottak képesítési feltételeit, illetve kedvezményeit,

– a különböző típusú könyvtárak szakmai követelményeit és normatíváit,

– az országos könyvtári szakértői névjegyzéket és a szakértői működéssel kapcsolatos kérdéseket,

b) kidolgozza az országos könyvtári informatikai hálózat és a nyilvános könyvtári ellátás rendszerének fejlesztési tervét,

c) ösztönzi a könyvtári szolgáltatások összehangolását,

d) véleményezési jogot gyakorol a települési és megyei könyvtár átszervezése vagy megszüntetése esetén,

e) a szakfelügyelet keretében ellenőrzi e törvény, a könyvtári tevékenységre vonatkozó jogszabályok, a szakmai követelmények és normatívák betartását és a központi támogatások felhasználását.

VIII. fejezet

A könyvtárak

finanszírozásának és központi támogatásának alapelvei

70. §

(1) A könyvtárnak rendelkeznie kell a feladatai ellátásához szükséges feltételekkel. A könyvtár az alapító, illetve a fenntartó által biztosított pénzeszköz, valamint egyéb bevételei alapján gondoskodik feladatainak ellátásáról. A könyvtár fenntartási és működési költségeit az évente összeállított és a fenntartó által megállapított költségvetésben kell előírni.

(2) Az általános nyilvános könyvtári ellátásból adódó feladatok finanszírozásához a központi költségvetés az alábbiak szerint járul hozzá:

a) a nemzeti könyvtár és az országos szakkönyvtárak esetében a Magyar

Köztársaság költségvetéséről szóló törvényben,

b) a helyi önkormányzatok támogatása – a közművelődési és közgyűjtmenyi normatív hozzájárulás keretében – a Belügyminisztérium költségvetési fejezetében.

c) a Belügyminisztérium költségvetési fejezete központosított előirányzatként a helyi önkormányzatok számára a települési és a megyei könyvtárak állománygyarapítási kereteinek érdekeltségnövelő támogatását tartalmazhatja.

(3) A (2) bekezdés c) pontjában meghatározott érdekeltségnövelő támogatás elosztásának szabályait a miniszter rendeletben határozza meg.

(4) Az érdekeltségnövelő támogatásra a nyilvános könyvtárak jegyzékében szereplő könyvtárak fenntartói adhatják be pályázataikat.

71. §

Az MKM fejezetéből támogatandó:

(1) A nyilvános könyvtári ellátási rendszer működtetésének alábbi feladatai:

a) a 60. §-ban felsorolt szolgáltatásokban való részvétel,

b) a könyvtári dokumentumok vásárlása,

c) a kulturális örökség részét képező könyvtári dokumentumok állományvédelme,

d) a könyvtárközi dokumentumellátás postaköltsége,

e) a könyvtári rendszer működtetése szempontjából a könyvtár alapfeladatain túl végzett tevékenységek,

f) a miniszter által meghatározott egyéb feladatok,

g) a szakfelügyelet működtetése,

h) a könyvtár-informatikai hálózat fenntartása és fejlesztése, valamint a dokumentumok elektronikus tartalmi feltárása és digitalizálása.

(2) A támogatások szétosztására a miniszter évente pályázatot ír ki.

(3) Az (1) bekezdés a)–b) pontjaiban felsorolt feladatokra csak a nyilvános könyvtárak jegyzékében szereplő könyvtárak adhatják be pályázatukat.

(4) A fejezeti kezelésű címen elkülönített összeg felhasználásának részletes szabályait a miniszter rendeletben állapítja meg.

72. §

A Magyar Köztársaság költségvetéséről szóló törvényben az MKM fejezetében kell gondoskodni az országos dokumentumellátási rendszer létrehozásának és fenntartásának feltételeiről.

IX. fejezet

A könyvtári alkalmazottak

73. §

(1) A könyvtárosnak felsőfokú szakirányú végzettséggel kell rendelkeznie.

(2) A könyvtári alkalmazott a nyilvános könyvtárakban mentesül a beiratkozási díj fizetése alól. További kedvezményeket a miniszter rendeletben állapíthat meg.

[...]

V. RÉSZ

A kulturális javak védelmével, a muzeális intézményekkel és a levéltárakkal, a nyilvános könyvtári ellátással, a közművelődéssel kapcsolatos költségvetési források

92. §

(1) A közművelődési és közgyűteményi szakterületek feladatellátásához az állami-önkormányzati felelősségvállalás közérdekű jellegéből fakadóan e törvény és az Ltv. által előírt kötelezettségek teljesítéséhez központi költségvetési hozzájárulás szükséges, amelyet a Belügyminisztérium fejezetében megjelenő normatív hozzájárulás, központosított előirányzat, valamint az MKM fejezetében megjelenő előirányzatok tartalmaznak.

(2) A helyi önkormányzatok a közművelődéssel, a könyvtári ellátással, a kulturális javak védelmével, a muzeumi és a levéltári tevékenységgel kapcsolatos feladataik ellátásához a költségvetési törvény szerint közművelődési és közgyűteményi normatív költségvetési hozzájárulásban részesülnek, amelyek jogcímeit és összegét az éves költségvetési törvény határozza meg. A helyi önkormányzatoknak biztosított normatív hozzájárulás országosan összevont összege nem lehet kevesebb, mint az adott költségvetési évet két évvel megelőző esztendőben a helyi önkormányzatok által országosan a fenti tevékenységekre fordított teljes működési kiadások intézményi működési bevételekkel csökkentett összegének 60%-a, és legalább el kell érnie a helyi önkormányzatok közművelődési és közgyűteményi normatívájának az adott költségvetési évet megelőző évre előirányzott összegét.

(3) A központi támogatást a helyi önkormányzatok a mindenkori költségvetési törvényben a Belügyminisztérium költségvetési fejezetén belül a Helyi önkormányzatok támogatásai, hozzájárulásai címen, a Normatív hozzájárulások alcímen az alábbiak szerint elkülönítve:

a) települési közművelődési és közgyűteményi feladatokhoz jogcímen a település, önkormányzatok összesen a (2) bekezdés szerinti összeg kétharmadát kapják, melyet állandó népességszámuk alapján kell felosztani,

b) a megyei (fővárosi) közművelődési és közgyűteményi feladatokhoz jogcímen a megyei (fővárosi) önkormányzatok összesen a (2) bekezdés szerinti összeg egyharmadát kapják, melyet a megye (főváros) állandó népességszáma alapján kell felosztani.

(4) A Belügyminisztérium költségvetési fejezetén belül a Helyi önkormányzatok támogatásai, hozzájárulásai címen, Központosított előirányzatok alcímen elkülönített Érdekeltségnövelő támogatást kell biztosítani az önkormányzati könyvtárak állománygyarapításához, a közművelődési infrastruktúra fejlesztéséhez,

amelynek mértéke a (2) bekezdés szerinti összeg 5%-a.

(5) Az MKM költségvetési fejezetén belül

a) az e törvényben és az Ltv.-ben meghatározott közvetlen állami feladatok ellátására a közművelődési és a közgyűjteményi feladatfinanszírozásra, a közgyűjtemények telematikai, információs feladatainak ellátására a (2) bekezdés szerinti összeg 22,5%-át,

b) a kiemelt országos közművelődési társadalmi szervezetek működéséhez a Társadalmi szervezetek támogatására a (2) bekezdés szerinti összeg 3%-át kell biztosítani.

(6) Az Országgyűlés, a minisztériumok és az országos hatáskörű szervek által fenntartott közművelődési és közgyűjteményi intézmények költségvetési előirányzatait az éves költségvetési törvénynek a fenntartó szerinti fejezetében kell meghatározni.

VI. RÉSZ

A muzeális intézményekben, a nyilvános könyvtárakban, a közművelődési intézményekben és a levéltárakban alkalmazottak

93. §

Az állami, illetőleg önkormányzati költségvetés keretében működő közgyűjteményei és közművelődési intézményekben a foglalkoztatottak létszámának meghatározásánál a fenntartónak figyelembe kell vennie az e törvény hatálya alá tartozó intézmények jogszabályban előírt alapfeladataiból, az ezek teljesítéséhez szükséges feltételekből, valamint szervezeti és működési rendjéből adódó foglalkoztatási követelményeket.

94. §

(1) Az állami és önkormányzati fenntartású muzeális intézményekben, nyilvános

könyvtárakban, közlevéltárakban és közművelődési intézményekben alkalmazottként csak

a) büntetlen előéletű,

b) a munkakör betöltéséhez jogszabályban meghatározott végzettséggel és szakképesítéssel rendelkező személy alkalmazható.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott intézményekben a szakfeladatok ellátása szakképesítéshez kötött.

(3) A szakképesítés alól jogszabályban meghatározott módon felmentés adható.

95. §

Az állami és önkormányzati fenntartású muzeális intézményekben, nyilvános könyvtárakban, közlevéltárakban és közművelődési intézményekben magasabb vezetői beosztás ellátásával csak szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkező munkavállaló bízható meg.

VII. RÉSZ

Záró rendelkezések Hatálybalépés

96. §

(1) Ez a törvény – a II. rész kivételével – 1998. január 1-jén lép hatályba.

(2) A törvény II. része 1998. július 1-jén lép hatályba, e rendelkezéseket a hatálybalépés után indított eljárásokra kell alkalmazni.

(3) 1999. január 1-jétől e törvény 92. § (5) bekezdésének a)–b) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

a) az e törvényben és az Ltv.-ben meghatározott közvetlen állami feladatok ellátására a közművelődési és a közgyűjteményi feladatfinanszírozásra, a közgyűjtemények telematikai, információs feladatainak ellátására a (2) bekezdés szerinti összeg 45%-át,

b) a kiemelt országos közművelődési társadalmi szervezetek működéséhez a Társadalmi szervezetek támogatására a (2) bekezdés szerinti összeg 5,5%-át kell biztosítani.

Vegyes rendelkezések

97. §

(1) A közoktatásról szóló, többször módosított 1993. évi LXXIX. törvény 11. § (1) bekezdése c) pontjában szereplő könyvtárral akkor rendelkezik az iskola, ha megfelel a miniszter által kiadott szakmai követelményeknek és normatíváknak.

(2) A felsőoktatásról szóló, többször módosított 1993. évi LXXX. törvény 3. § (2) bekezdés b) pontja szerint szükséges tárgyi feltételekkel akkor rendelkezik a könyvtár, ha megfelel a miniszter által kiadott szakmai követelményeknek és normatíváknak.

98. §

(1) Ahol jogszabály „muzeális emlék”-et említ, ott „kulturális örökség javait”, ahol „történeti (régészeti) jelentőségű védett földterület”-et, azon „régészeti jelentőségű védett földterület”-et, ahol „ásatás”-t, ott „régészeti feltárás”-t kell érteni.

(2) E törvény nem érinti a hatálybalépése előtt a korábbi jogszabályok alapján védetté nyilvánított kulturális javak és földterületek védettségét.

(3) A működési engedéllyel nem rendelkező azon intézmények, amelyek múzeum elnevezést használnak hivatalos irataikon, e törvény hatálybalépésétől számított 1 éven belül kötelesek megváltoztatni elnevezésüket.

(4) E törvény hatálybalépésétől számított három éven belül felül kell vizsgálni a korábbi jogszabályok alapján kiadott múzeumi működési engedélyeket.

(5) Az e törvény hatálybalépésétől számított három éven belül felül kell vizsgálni a régészetileg védett földterületeket és a felülvizsgálat eredményétől függően az Igazgatóság javaslatot tesz azok e törvény alapján történő védetté nyilvánítására.

(6) A miniszter a védett kulturális javak jegyzékét a jelen törvény hatálybalépését követő egy éven belül, a védett kulturális javak gyarapodását és törlését pedig évenként hivatalos közlönyében külön mellékletben közlésezi.

99. §

A Kormány létrehozza a Kulturális Örökség Szakmai Kollégiumát, amely tanácsadó, javaslattevő és véleményező testületként jár el az épített örökség és a kulturális javak, valamint a levéltári anyag védelmével, továbbá a muzeális intézményekkel, a nyilvános könyvtárakkal, valamint a közlevéltárakkal és a nyilvános magánlevéltárakkal összefüggő kérdésekben.

Felhatalmazások

100. §

(1) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy a törvény végrehajtásaként rendeletben szabályozza

a) a védett kulturális javak külföldre viteléhez, valamint a múzeum alapításához szükséges biztosítékat,

b) a múzeumi és könyvtárhasználati kedvezményeket,

c) a múzeumokban folytatható kutatást,

d) a műkereskedelemmel kapcsolatos kérdéseket,

e) a nyilvános könyvtárak jegyzékének vezetését,

f) az országos dokumentum ellátási rendszer működését,

g) a nyilvános könyvtári ellátás rendszerének központi szolgáltatásait és a könyvtáraknak nyújtott szakmai szolgáltatásokat,

h) az Országos Könyvtári Kuratórium jogállását, összetételét és működését,

i) a közgyűjtemények finanszírozását és központi támogatását.

(2) Felhatalmazást kap a miniszter, hogy rendeletben szabályozza

a) a kulturális javak védetté nyilvánításának részletes szabályait,

b) a kulturális tárgyak kiviteli engedélyezésének részletes szabályait,

c) a régészeti lelőhelyek védettségi eljárását, valamint a régészeti feltárások részletes szabályait,

d) a muzeális intézmények működési engedélyeivel kapcsolatos kérdéseket,

e) a védetté nyilvánított kulturális javak, valamint a régészeti lelőhelyek nyilvántartását,

f) a muzeális intézmények nyilvántartási szabályzatát,

g) a muzeális intézmények ügyrendi szabályzatát,

h) a szakmai felügyelet rendjét,

i) a kulturális javakkal kapcsolatos adatszolgáltatási és nyilvántartási szabályokat,

j) a muzeális intézmények szakmai normatíváit,

k) a kulturális örökség közgyűjteményekben őrzött javai sokszorosításának, másolásának, adattörzstítésének és adatfelhasználásának jogát,

l) a Kulturális Örökség Igazgatóságára és annak eljárására vonatkozó részletes szabályokat,

m) a különböző típusú könyvtárak működését, szakmai követelményeit és normatíváit,

n) a Könyvtári Intézet jogállását és gazdálkodását,

o) a könyvtárak szervezeti és működési szabályzatának kötelező tartalmát,

p) a könyvtári dokumentumellátást,

q) a beiratkozási díj és a könyvtári szolgálatások térítési díjainak mértékét,

r) a könyvtári szakértői névjegyzék vezetését,

s) a könyvtári szakemberek képesítési feltételeit, illetőleg az e feltételek alóli felmentésre vonatkozó szabályokat, továbbá a könyvtári alkalmazottak kedvezményeit,

sz) az összevont önkormányzati intézmények működését,

t) az önkormányzatok érdekeltségnyelő támogatását,

u) a közművelődési és közgyűjteményi feladatfinanszírozás és a közművelődési és közgyűjteményi tematikai feladatfinanszírozás MKM fejezeti kezelésű címe felhasználását,

v) a közép- és felsőfokú közművelődési továbbképzés és a minősített szakmai továbbképzés rendszerét és követelményeit,

z) az egyes közművelődési munkakörök betöltéséhez szükséges képesítési feltételeket, illetőleg az e feltételek alóli felmentésre vonatkozó szabályokat,

zs) a muzeális intézményekben foglalkoztatottak munkaköreinek betöltéséhez szükséges képesítési feltételeket, illetőleg az e feltételek alóli felmentésre vonatkozó szabályokat.

(3) A miniszter az érintett miniszterekkel egyetértésben rendeletben nyilváníthat valamely földterület régészeti jelentőségű védett földterületté.

(4) Felhatalmazást kap a miniszter, hogy a pénzügyminiszterrel együttesen rendeletben szabályozza a könyvtári dokumentumok védelmét és nyilvántartását.

101. §

E törvény a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai közötti társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás tárgykörében, a Megállapodást kihirdető 1994. évi I. törvény 35. §-ával összhangban az Európai Közösségek következő jogszabályaival összeegyeztethető szabályozást tartalmaz:

– a Tanács 3199/92/EGK rendelete a kulturális javak exportjáról,

– a Tanács 93/7/EGK irányelve a tagállamok területéről jogellenesen elszállított kulturális javak visszaszolgáltatásáról,

– a Bizottság 752/93/EGK rendelete a 3711/92/EGK rendelet végrehajtásáról.

[...]

Hatályon kívül helyező rendelkezések

104. §

(1) E törvény hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti

a) a közművelődésről szóló 1976. évi V. törvény,

b) a könyvtárakról szóló 1976. évi 15. törvényerejű rendelet,

c) a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről szóló, többször módosított 1991. évi XX. törvény 112, 122–125., 127. §-ai.

d) az Ltv. 9. §-ának (4) bekezdése, továbbá 10. §-ának (2) bekezdésében a „valamint az állami intézmények és a helyi önkormányzati intézmények” szövegrész,

e) a könyvtárakról szóló 1976. évi 15. törvényerejű rendelet végrehajtásáról szóló 17/1976. (VI. 7.) MT rendelet,

f) a művelődési otthonokról szóló 3/1979. (I. 20.) MT rendelet,

g) a közművelődésről szóló 1976. évi V. törvény végrehajtásáról rendelkező 1035/1976. (XI. 13.) Mt. h. határozat, valamint a módosításáról rendelkező 23/1982. (V. 24.) MT. rendelet 5. §-a és a 44/1990. (III. 13.) MT. rendelet 18. §-a (2) bekezdésének d) pontja,

h) a helyi önkormányzatok egyes szerveinek és a köztársasági megbízottaknak a közművelődési, közgyűteményi, művészeti, továbbá más kulturális tevékenységekkel kapcsolatos állami-gazgatási feladat- és hatásköreiről szóló 20/1992. (I. 28.) Korm. rendelet 1. §-ának (2) bekezdése, 3. §-a (1) bekezdésének

b)–c) és e) pontja, (2) bekezdésének c)–g) és i) pontja,

i) a művelődési otthonokról szóló 1/1979. (I. 20.) KM rendelet,

j) a könyvtári rendszer szervezetéről és működéséről szóló 5/1978. (XII. 2.) KM rendelet.

(2) A törvény II. részének hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti:

a) a muzeális emlékek védelméről szóló 1963. évi 9. törvényerejű rendelet, valamint a módosításáról rendelkező 1975. évi 6. törvényerejű rendelet, és az 1981. évi 19. törvényerejű rendelet,

b) a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről szóló, többször módosított 1991. évi XX. törvény 126. §-a,

c) az országos múzeumok felsorolásáról szóló 1032/1981. (X. 30.) Mt. h. határozat, valamint a módosításáról rendelkező 31/1989. (XII. 22.) MT. rendelet és az 1022/1991. (X. 23.) Korm. határozat.

INDOKOLÁS

A kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló törvényhez

I. részhez

A törvény kezelhetősége érdekében meghatározza a törvényben használt fogalmakat és alapelveket. A tervezet által kijelölt célok, valamint a törvény hatálya bemutatja azt a szerteágazó kulturális területet, amelyre vonatkozóan szabályoz a törvény-tervezet.

[...]

III. részhez

Az információs társadalom és a demokratikus jogállam működésének egyik alapfeltétele, hogy az információk

szabadon áramoljanak, és azok, illetve a könyvtári dokumentumok bárki számára hozzáférhetőek legyenek.

Mindig is a könyvtár volt az az intézménytípus, amelyben dokumentumokat és információkat gyűjtöttek, feltártak, rendszereztek és szolgáltatottak. Felbecsülhetetlen nemzeti értékeket, az egyetemes kultúrához kapcsolódó dokumentumokat, gyűjteményeket őriznek könyvtáraink. Mind a múlt, mind a jelen és a jövő társadalmának működését meghatározza a korszerű könyvtári ellátás biztosítása. A könyvtári ellátásnak segítenie kell az oktatásügy egészét, a kutatásfejlesztést, a közművelődést, a kikapcsolódást, a művészeti életet, a gazdaságot. A könyvtári ellátás fenntartása és fejlesztése tehát az állampolgár és a társadalom

egésze szempontjából is szükséges, ezért a könyvtári és információs szolgáltatások kiemelt állami fenntartása stratégiai jelentőségű.

A könyvtári és könyvtári információs rendszer a nemzeti információs rendszer része, fejlődését meghatározza az elektronizáció, a számítás és kommunikációtechnika fejlődése, a globális, elektronikus vagy digitális és virtuális könyvtár kialakulása. A könyvtári hálózatra alapozva lehet kiépíteni az ország minden települését magába foglaló egységes informatikai rendszert, amely az oktatási-kulturális célokon túl a gazdasági és társadalmi felzárkóztatás elengedhetetlen eszköze.

Az új törvény történeti előzménye hazánkban a XIX. századra nyúlik vissza. Az 1897. évi XLI. törvény „A nyomdattermékek tudományos célokra szolgáló köteles példányainak beszolgáltatásáról” szólt. 1929-ben lépett hatályba a XI. törvény „A múzeum, könyvtár, és levéltárügy némely kérdéseinek rendezéséről”. Az 1956. évi szabályozás után 1976-ban lépett hatályba a 15. sz., még ma is érvényben lévő minisztertanácsi rendelet és ennek végrehajtási rendelete (17/1976. (IV.7.) sz. rendelet), valamint 1978-ban a kulturális miniszter 5. sz. rendelete. Ezek határozták meg a könyvtárak feladatait, a könyvtári szolgáltatásokat, tevékenységeket, a könyvtári együttműködést, a könyvtári állomány védelmét; rendelkeztek a nemzeti könyvtár, a felsőoktatási könyvtárak, a közművelődési, a szak- és az iskolai könyvtárak feladatairól, a könyvtárak fenntartásáról és felügyeletéről, a könyvtári rendszer szervezetéről és működéséről.

A hatályos szabályozást erőteljesen meghaladták mind a társadalmi, mind a szakmai változások.

Az újraszabályozásnak egyrészt azt kell rögzítenie, hogy az állampolgár milyen módon juthat hozzá információhoz és könyvtári dokumentumokhoz, másrészt azt, hogy az állami, az önkormányzati szervek, a gazdasági és az egyéb szervezetek által fenntartott könyvtárak milyen feltételek és szabályok szerint vé-

gezzék nyilvános könyvtári tevékenységüket.

Az új törvény megalkotását az is indokolja, hogy az elmúlt években több olyan törvény született, amely érinti a könyvtárügyet. Ilyen a közoktatási, a felsőoktatási, az adatvédelmi, az önkormányzati, a hatásköri, az államháztartási, a közalkalmazotti, valamint a nemzetiségi és etnikai törvények hatálybalépése.

A törvény megalkotásának szükségességéről a 1062/1996. (VI.4.) kormányhatározat rendelkezik. A kormányprogramnak megfelelően a kormány 1996. évi munkatervre előírta a könyvtári törvény tervezetének elkészítését.

Mivel hazánk az Európai Unió teljes jogú tagságára törekszik, jogrendszerünkbe be kell építeni más nemzetközi egyezmények előírásait is, és velük harmonizációra kell törekednünk, nemcsak jogi, hanem könyvtár szakmai kérdésekben is.

Fontosabb nemzetközi egyezmények: Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (ENSZ Közgyűlés, 1948. 22. cikkely), a Gazdasági, Szociális, Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségkötvénye (ENSZ Közgyűlés, 1966. 2200. határozat), az UNESCO manifesztuma a közművelődési könyvtárakról (1994.). Az EU dokumentumok közül az Európai Közösségek (később: Európai Unió) Bizottsága (Commission), Tanácsa (Council) és a Európa Parlament könyvtárakat érintő, illetve a könyvtárüggyel érintkező javaslatait, tanulmányait kell számba vennünk. Ezek: Az európai szakinformációs piac fejlesztéséről kidolgozott program (Európa Parlament, 1984.), A könyv: Európa kulturális életének vitathatatlan része (EU Bizottság, 1989.), a könyvtárközi kölcsönzés és a szerzői jogok (EU Bizottság, 1992.), A copyright és más kapcsolódó jogok (EU Bizottság, 1993.), A könyvtári törvénykezés reformja Közép-Európában (EU Tanács, 1996).

Az Alkotmány felsorolja az alapvető jogokat, amelyek közül leginkább a következők érintik az állampolgárok jogait a könyvtári ellátás keretében: a közérde-

kü adatok megismerésének joga; a nemzeti és etnikai kisebbségek joga saját kultúrájuk ápolására, anyanyelvük használatára, az anyanyelvű oktatásra; a művelődéshez való jog; a tudományos és művészeti élet szabadságának joga.

Tehát törvényi szintű szabályozásra van szükség és a törvénynek rendelkeznie kell:

- az állampolgárok információhoz művelődéshez, kikapcsolódáshoz való jogának érvényesítése érdekében szükséges nyilvános könyvtári feladatokról,

- a nyilvános könyvtárak megfelelő működési feltételeit biztosító fenntartói feladat- és hatáskörökről,

- a nyilvános könyvtárak és fenntartói feladatellátási kötelezettségeinek teljesítését lehetővé tevő pénzügyi feltételekről,

- a könyvtárak információs-technológiai fejlesztésének pénzügyi lehetőségeiről,

- azoknak a könyvtári és információs szolgáltatásoknak a finanszírozásáról, amelyek üzleti alapon nem működhetnek,

- a könyvtárak rendszerként való működését szolgáló szakmai feladatokról,

- a könyvtári ellátáshoz szükséges kötelezpéldány-szolgáltatásról.

Az új törvény megfogalmazása során meg kívánjuk őrizni mindazon értékeket, amelyek a magyar könyvtárügy sok évtizedes története során kialakultak.

Ugyanakkor a törvény lehetőségeivel nem csupán megtartani, de fejleszteni is kívánjuk a hazai könyvtári ellátást.

[...]

VI. részhez

A kulturális terület legmeghatározóbb intézményeiben foglalkoztatottak alkalmazásához szükséges egy egységes szempontrendszer kialakítása, amely garantálja e területen dolgozók számára a foglalkoztatás biztonságát, s ugyanakkor azt is, hogy a kulturális alapellátást igénybe vevők magasabb és egységes színvonalú szolgáltatáshoz jussanak.

[...]

RÉSZLETES INDOKOLÁS

A 6–7. §-hoz

A törvény – a muzeológia és a régészettudomány elméleti eredményeit felhasználva – korszerű, átfogó, ugyanakkor pontos, a jogalkalmazók által egységesen értelmezhető meghatározást ad a védelem elsődleges alanyairól: a kulturális javakról mint múltunk és jelenünk megismerésének pótolhatatlan forrásairól, nemzeti és egyetemes kulturális örökségünk elválaszthatatlan összetevőiről.

Különös veszélyeztetettségükre való tekintettel a törvény kiemelten foglalkozik a régészeti örökség védelmével.

Megfogalmazza az államnak, az önkormányzatoknak, az egyházaknak, gazdasági és társadalmi szervezeteknek – a fenti javakkal kapcsolatba kerülő minden állampolgárnak – ezen értékekkel szembeni kötelezettségét, de ezekkel összefüggő jogait is (elsősorban a tulajdonformától független, széleskörű és nyilvános hozzáférhetőség jogát, ill. a tudományos kutatás szabadságának e területen is megjelenő követelményét).

Annak érdekében, hogy a szóban forgó, a nemzet egészének közös szellemi örökségét képező értékek egyenlő hozzáférhetőségét és tudományos, ill. közművelődési célú hasznosítását a jövőben is folyamatosan biztosítani lehessen, a törvény kimondja a felhasználás (az adatfelhasználásra is kiterjesztett) kizárólagosságának, monopolizálásának tilalmát; e javak tulajdonosai és kezelői tehát ilyen jogi elkötelezettséget semmilyen formában nem vállalhatnak.

Kulturális javaink történelmi okokból különböző országok területén is találhatóak. Védelmük érdekében a törvény kimondja az állam együttműködési kötelezettségét más államokkal, nemzetközi szervezetekkel. A magyar állam figyelembe veszi más államok e téren jelentkező érdekeit, ugyanakkor arra törekszik, hogy a területéről törvénytelen módon elszármazott javak visszakérüljenek eredeti tulajdonosukhoz.

A törvény utal a kulturális javaknak (különösen legkiemelkedőbb nemzeti ereklyéinek és műkincseinek, valamint az őket magukba foglaló épületeknek, területeknek) rendkívüli, ill. szükségállapot, természeti katasztrófa, vagy fegyveres összeütközés idején történő megkülönböztetett védelmére. Erre az e tárgyban 1954. május 14. napján Hágában kelt (Magyarországon az 1957. évi 14. tvr-rel kihirdetett) nemzetközi egyezmény, a polgári védelemről szóló 1996. évi XXVII. tv., ill. a végrehajtásról kiadott 196/1996. (XI.22.) Korm. rendelet előírásainak megfelelően kerül sor.

A 8. §-hoz

Abból a célból, hogy az ország területén utódaink számára épségben megőriztessenek és a köz számára hozzáférhetőek legyenek, a kulturális örökség pótolhatatlan és kiemelkedő jelentőségű elemeit különleges védelemben kell részesíteni. Ennek nemzetközileg is általános, hazánkban is hagyományos módja a tárgyak védetté nyilvánítása. Mivel a muzeális gyűjtemények a fenti céllal jöttek létre, az ott őrzött kulturális javak védelmét a múzeumokra vonatkozó előírások biztosítják, a védetté nyilvánítás olyan kulturális javakra vonatkozó, amelyeket nem őriznek szakmai szabályok betartására kötelezett intézményekben.

Az 1963. évi 9. tvr. értelmében a kulturális javakat az arra kijelölt országos közgyűjtemények nyilvánították védetté. Az egyes védetté nyilvánítási szempontokat nélkülöző, nem nyilvános és széttagolt nyilvántartások következtében senkinek nem volt átfogó ismerete a magyarországi védetté nyilvánított műtárgyállományról. Így a védetté nyilvánítás nem a hazánkban található értékek összességéhez viszonyítva történt, hanem esetenként az illetékes múzeum gyűjtőköre, a muzeológus látóköre alapján. Tág teret kaptak az egyéni kutatási, intézményi, kiállítási, szerzeményezési, tehát a cél szempontjából kevésbé fontos, szubjektív kiválasztási

módszerek. E törvény alapján a védetté nyilvánítás kimondása egy központi hatóság által történik, amelynek nyilvántartási rendszere és az általa felkért szakmai testületek összetétele biztosítja az egységes elvek alapján történő tárgyilagós kiválasztást.

Az alkotójuk tulajdonában lévő kulturális javak a szerzői jogi törvény szabályozására tekintettel nem nyilváníthatóak védetté.

A 9. §-hoz

Az 1963. évi 9. sz. tvr. előírta a kulturális javak (muzeális emlékek) bejelentési kötelezettségét. Ezt a jelen törvény nem kívánja fenntartani. Tekintve, hogy pótolhatatlan vagy kiemelkedő jelentőségű kulturális javak nem mindig ismertek, vagy ismeretlen helyen találhatóak, ezért védetté nyilvánításukra bárki tehet javaslatot. A bejelentett tárgyak kulturális jelentőségét szakértői munka alapján lehet helyesen megítélni. Az eljárás azért indul hivatalból, hogy csak valóban indokolt esetben folytassák le.

A védetté nyilvánítás jogerőre emelkedése hosszabb időt vehet igénybe, ezért kívánatos, hogy az eljárásba bevont tárgyat addig is az országban tart-suk és épségét megőrjünk.

A 10–11. §-hoz

Az 1963. évi 9. sz. tvr. alapján kialakult gyakorlattal ellentétben kívánatos, hogy a védetté nyilvánítás kimondására csak valóban indokolt esetben kerüljön sor. Korábban előfordult, hogy a tárgyat csupán feltételezés és nem alapos szakértői kutatómunka alapján nyilvánították védetté. Ezért ez a törvény a védetté nyilvánítási eljárás időtartamát hosszabban – az államigazgatási eljárástól eltérően – 90 napban határozta meg.

A 12. §-hoz

Az 1969. évi 9. sz. tvr. nem írta elő a védetté nyilvánított kulturális javak közhiteles nyilvántartását és annak hozzáfér-

hetőségét. Mindazoknak, akiknek a kulturális javak védelmével kapcsolatban kötelezettségeik vannak, tudni kell arról, hogy az a műtárgy, amellyel kapcsolatba kerültek védetté nyilvánított-e vagy sem. A nyilvántartás kezelésére természetesen vonatkoznak a személyes adatok védelméről szóló 1992. évi LXIII. törvény rendelkezései.

A 13. §-hoz

Az Igazgatóság védetté nyilváníthat gyűjteményt, mint egységes egészet. A védettség a gyűjtemény minden egyes darabjára kiterjed. A védett gyűjteményhez tartozó tárgy bármilyen módon történő elidegenítése csak az Igazgatóság előzetes hozzájárulásával lehetséges.

Az Igazgatóság szakértői vélemény alapján dönt az elidegeníthetőségről. Joga van az ezirányú kérelmet elutasítani, ha az elidegenítés a védett gyűjteményt jelentősen csorbítaná, ill. a védelem indoka jelentősen csökkenne vagy megszűnne.

Az Igazgatóság védetté nyilváníthat kulturális tárgyegyüttest, mint egységes egészet. A védettség a tárgyegyüttes minden egyes darabjára, illetve elemére kiterjed. A védett tárgyegyüttes bármelyik darabja csak az Igazgatóság előzetes hozzájárulásával idegeníthető el. A fizikailag egybeépített vagy egymáshoz kapcsolódó darabokból, ill. elemekből álló tárgyegyüttes nem bontható meg, annak darabjai nem idegeníthetők el.

A más jellegű tárgyegyüttesből történő elidegenítést az Igazgatóság megtilthatja, ha az elidegenítéssel a védettség indoka jelentősen csökkenne vagy megszűnne. Az Igazgatóság dönt arról is, ha az elidegeníthető tárgy védettsége megszűnik (vö. 10. §.b.) vagy a tárgy egyedileg védett marad.

A 14. §-hoz

A védett tárgy tulajdonosának kötelezettségeit a törvényben kell rögzíteni, mivel ez egyben a tulajdonjog gyakorlásának korlátozását is jelenti. A hatósági el-

lenőrzés módját, a védett tárgyak kiállításiának, ill. tudományos kutatásának feltételeit – a tulajdonos érdekeinek figyelembevételével – a miniszter rendeletben szabályozza.

A 15. §-hoz

A tulajdonjog érintetlenül hagyása mellett – mivel a kulturális javak fennmaradása közérdek – az államnak gondoskodnia kell biztonságukról. Ezért helyezheti el – indokolt esetben – az Igazgatóság a veszélyeztetett kulturális javakat közgyűjteményekben, ez azonban nem jelenthet semmiféle „államosítást”.

A 16. §-hoz

A kedvezmények lehetnek természetbeni vagy pénzbeni juttatások (pl. restaurálás támogatása), ill. adó- és illeték kedvezmény. Ez utóbbit az EU adókedvezmény rendszeréhez hasonlóan kívánjuk kialakítani.

A 17–18. §-hoz

A kulturális javak megőrzéséhez szükséges források hiánya és a háborús pusztítások mellett „előkelő” helyet foglal el a kulturális örökséget veszélyeztető tényezők között a műtárgyak „illegális forgalmazása”. A műtárgyak, régiségek, bármennyire is bőségesen fellelhetők, korlátozott számban léteznek, s a források bizonyos idő múltán kimeríthetők. Ez növeli értéküket és kellelőségüket. Minthogy a műkincsek vándorlása a kereslet–kínálat törvényszerűségének megfelelően történik, a törvényesen felállított akadályokat az illegális forgalom határokat nem ismerve lépi át. Ez az a terület, ahol az egyes államok nemzetközi összefogás nélkül keveset tehetnek. Ebben az esetben is a gazdag örökséggel, ámde kevés gazdasági erőforrással rendelkező országok a legkiszolgáltatottabbak.

A tiltott kereskedelem a hatvanas-hetvenes években kezdett komoly méreteket öltetni. Ekkor alkotta meg az UNESCO a kulturális örökség védelmét szol-

gáló második nemzetközi egyezményt, az 1970. évi Párizsi egyezményt, amely a kulturális javak illegális kereskedelmét kívánja visszaszorítani. Ez az Egyezmény előírja a tagállamoknak, hogy szabályozzák a kulturális javak exportját.

A lopott vagy jogtalanul külföldre vitt kulturális javak nemzetközi visszaadásáról szóló UNIDROIT egyezményt hazánk is aláírta 1995. június 24-én. Az UNIDROIT Egyezmény szigorúbb előírásokat tartalmaz a jóhiszeműség bizonyítására, valamint különleges védelmet nyújt a kulturális javak legveszélyeztetettebb fajtáinak.

Az Európai Unió, amely a tagországok között teljes szabadkereskedelem létrehozása céljából jött létre, megengedi, hogy a tagállamok továbbra is korlátozzák a nemzeti kulturális örökségük részét képező kulturális javak kivitelét országuk területéről saját nemzeti törvényeik szerint (Római Szerződés 36. cikke). Ezeket a nemzeti törvényeket a többi tagállamnak is figyelembe kell venni. Ezen kívül az Európai Unió az európai kulturális örökség védelmében maga is meghatározta azokat a kulturális javakat, amelyek nem hagyhatják el az Unió külső határát.

A 19. §-hoz

A törvény a nemzetközi egyezményekkel és az EU jogszabályokkal összhangban felszámolja a kiviteli engedélyezéssel kapcsolatos intézményi széttagoltságot, egységes elveket vezet be, egységes központi adatlapot vezet be, és a kiviteli engedélyezés egységes áttekintését és nyilvántartását a közgyűjtemények szakértői munkáját összefogó országos központi szervre, az Igazgatóságra bizza. Ez a központi hatóság lesz az, amely a nemzetközi feladatokat, az EU jogszabályok által előírt kötelezettségeket végzi, végrehajtja.

A 20–23. §-hoz

Az 1969. évi 9. sz. tvr. alapján a kiviteli engedélyezés a kijelölt országos közgyűjteményekben történt központilag

nem összehangolt módon. A jelen törvény a kiviteli engedélyezési eljárásban is különválasztja a szakértői és a hatósági munkát.

Az engedély megadása továbbra is a múzeumok szakértői munkája alapján fog történni. Az egységesített eljárás részletes szabályait, beleértve az egységes engedélyezési űrlap bevezetését is, a miniszter rendeletben szabályozza.

Hagyaték csak rendkívül indokolt esetben, a tárgy védetté nyilvánításával tartható Magyarországon.

A törvény a kiviteli engedélyezési eljárást a nemzeti kulturális örökség általános és konkrét védelmének eszközeként kezeli. Ennek megfelelően a kiviteli engedély kiadását megelőző szakértői vizsgálat javaslatot tehet a kulturális tárgy védetté nyilvánítására.

A 24. §-hoz

A miniszter ugyancsak rendeletben szabályozza az engedélyezés részletes szakmai feltételeit, részletesen felsorolva a kulturális javak különböző fajtáira vonatkozó tilalmi vagy engedélyezési megkötéseket. Ezt a szakmai szabályozási jegyzéket a körülményeknek megfelelően időről-időre a miniszter módosíthatja.

A 25. §-hoz

Ez a rendelkezés összhangban van a Magyarország által aláírt e témában hozott nemzetközi egyezményekkel.

Az EU kulturális javak exportjáról szóló rendelete, ill. a kulturális javak visszaadásáról szóló direktívája az európai örökség, ill. az EU tagállamainak nemzeti kulturális öröksége védelmének érdekében minden tagállamban egy központi hatóság kijelölését vagy létrehozását írja elő, amely minden ilyen kérdésben jogosult eljárni.

[...]

A 50–51. §-hoz

A kulturális javak gondozásának hatósági feladatait a Művelődési és Közoktatási Minisztérium gyakorolja. E szerep tel-

jes értékű ellátásához az MKM már régóta nem rendelkezik elegendő személyzettel. Ezért egyes feladatokat a miniszter már 1965-ben, a 2/1965. (I.8.) MM sz., többször módosított rendelettel átruházott az országos múzeumokra, más központi szakmai feladatokat pedig a később létrehozott, majd 1990-ben megszüntetett Központi Múzeumi Igazgatóságra.

Az évek során a kulturális javakkal kapcsolatban számos új feladat jelentkezett (a kulturális javak védetté nyilvánításának, kiviteli engedélyezésének egységes szempontok szerinti szabályozása, központi nyilvántartás létrehozása a védetté nyilvánított kulturális javakról, régészeti jelentőségű védett földterületekről, a Magyarországról háborús események során, ill. más módon jogtalanul kivitt kulturális javak visszakövetelése, stb.). Ezen túlmenően a különböző nemzetközi egyezmények, hazánknak az Európai Unióhoz való csatlakozási szándékával összefüggő jogközelítés, ill. jogharmonizáció is kötelezi Magyarországot egy ilyen szervezet létrehozására.

A kulturális javak védetté nyilvánítása jelenleg a kijelölt országos múzeumokban szakáganként, egymástól függetlenül folyik. A védettség társadalmi súlyát nagymértékben csökkentette, hogy az Mtv. az első fokú hatósági jogkört és feladatokat is a múzeumokra ruházta át. A védettségi eljárás két összetevője a szakmai-tudományos munka és az államigazgatási teendők ellátása. E törvény szétválasztja a hatósági és szakmai feladatokat – összhangban a közigazgatás korszerűsítésével – s a hatósági jogkört az újonnan létrehozandó államigazgatási szervre, azaz az Igazgatóságra, a szakmai munkát pedig az arra kijelölt múzeumokra ruházta át.

A kulturális javak védelmének fontos feltétele a közhitelű nyilvántartás. Ennek az a célja, hogy az államigazgatási szervek, más hivatalok, hatóságok és a tudományos kutatás számára az adatok hozzáférhetőek legyenek. A védett tárgyak nyilvántartásának azonban szigorúan el kell különülniük a tulajdonosok személyi adatainak regisztrálásától, tekintettel a

személyes adatok védelméről szóló 1992. évi LXIII. tv. rendelkezéseire. Ez azt jelenti, hogy a nyilvántartásba vett javak tekintetében e törvény biztosítja információk adását, viszont a tulajdonosok adatai titkosak. A védett kulturális javak nyilvánossága nemcsak a védelem egyik fontos eszköze, hanem egyúttal tudományos forrásanyag is. Ezekon túlmenően az Igazgatóság nyilvántartása képezi az alapját a lopás vagy más bűncselekmények útján az országból jogtalanul kikerült kulturális javak visszakövetelésének is.

A kulturális örökség védelmének ugyancsak fontos eszköze a nyilvántartás. A régészetileg védett területek regisztrálása megtörtént (Magyar Nemzeti Múzeum, Budapesti Történeti Múzeum). Az Igazgatóság ezeket központilag tartja nyilván az ismerteté vált, de védetté nem nyilvánított régészeti lelőhelyekkel együtt.

Az Európai Unió kiemelten kezeli az illegális műkincsforgalom megakadályozását, ill. a jogellenesen külföldre került kulturális javak visszaszolgáltatását a tagországok számára, erről rendelkezik a már korábban felsorolt három EU jogszabály, melyek előírják a tagállamok részére egy központi hatóság létrehozását. Magyarországon ezt a feladatot az Igazgatóságnak kell ellátnia, szorosan együttműködve a hazai és külföldi intézményekkel és szervekkel (múzeumok, vám- és rendőri szervek). Fentiekből természetesen behozott javakkal kapcsolatos teendők ellátása is az Igazgatóság feladatai közé tartozik.

Az 52. §-hoz

E szakasz rögzíti a kulturális javak védelméhez, muzeális intézmények fenntartásához és működéséhez szükséges központi költségvetési hozzájárulás formáit.

III. részhez

Az 53. §-hoz

A könyvtárhasználati jog mindenkit megillet, azokat is, akik nem a nyilvános

könyvtárakat veszik igénybe: az iskolásokat például az iskolai könyvtár használatára, jöhetnek az iskolai könyvtár nem nyilvános könyvtár. A könyvtári ellátás rendszere ugyanis bővebb, mint a nyilvános könyvtári ellátás rendszere.

A nyilvános könyvtári ellátási rendszernek a fenntartása, amelyet minden állampolgár, illetve hazánkban tartózkodó külföldi személy igénybe vehet, az állam és a helyi önkormányzatok feladata.

A közpénzekből fenntartott nyilvános könyvtárak gyűjteményei nem szolgálhatnak részérdekeket.

Az 54. §-hoz

A nyilvános könyvtári alapkövetelmények meghatározásával garantálja az állam a könyvtári dokumentumokhoz és információkhoz való hozzáférést. E követelmények teljesítése által a könyvtár, illetve fenntartója jogosulttá válik központi állami támogatások megpályázására.

A művelődési és közoktatási miniszter jegyzéket vezet a nyilvános könyvtárakról.

Kivételt tesz e bekezdés szabálya az előző általános szabály alól a 71. § (1) bekezdése c., d., e., f., pontjaiban felsorolt feladatok ellátása esetén, ez esetekben a nyilvános könyvtárak jegyzékében nem szereplő könyvtár is kaphat az MKM fejezeti kezelésű címből költségvetési támogatást. Ezt a kivételt részben a kulturális örökség részét képező dokumentumok védelméhez, részben pedig a könyvtárak közötti szolgáltatási kapcsolatok működéséhez fűződő országos érdekek indokolják.

A törvénytervezet szerint a nyilvános könyvtári alapkövetelmények teljesítésére vonatkozó fenntartói nyilatkozat és kérelem nélkül bekerülnek a nyilvános könyvtárak jegyzékébe azok a könyvtárak, amelyek nyilvánossága ma is megkérdőjelezhetetlen és később is szükséges: a nemzeti könyvtár, a helyi önkormányzatok által fenntartott települési könyvtárak, a megyei könyvtárak, a törvény 63. § (2) bekezdése szerinti or-

szágos szakkönyvtárak és az állami egyetemek könyvtárai.

Ha a nyilvánosság bármely alapkövetelményét nem teljesíti valamelyik könyvtár, akkor a miniszternek az (5) bekezdés alapján joga van eljárni a könyvtárral, illetve a könyvtár fenntartójával szemben.

Az egyházak és más könyvtárfenntartók is kérhetik a könyvtárak felvételét a nyilvános könyvtárak jegyzékébe.

E törvény végrehajtási rendelete tartalmazza a jegyzék vezetésével kapcsolatos részletes szabályokat, a jegyzékbe való felvétel kérelmezésének módját, határidejét stb. is.

A (6) bek.-ben szabályozott véleményezési jog gyakorlására elsősorban a gyűjtemény védelme érdekében van szükség. Ha az önkormányzat úgy dönt, hogy könyvtárat tart fenn, vagyis gyűjteményt épít, akkor ennek csak úgy van értelme, ha biztosítja a gyűjtemény építésének a folyamatosságát. (Az elmúlt évek során drasztikusan megnőtt az ún. szünetelő, vagy éppen nyitva tartó, de egy év alatt egy dokumentumot sem vásárló könyvtárak száma (a 2700 önkormányzati könyvtárból 1985-ben 40, 1995-ben 407!). A véleményezési jog gyakorlása során a miniszter nem gátolja a képviselő-testületet döntési jogkörében, de felhívja figyelmüket a szakmai érvekre, s ezzel elősegíti, hogy a könyvtár és a fenntartó szempontjából is megfelelő megoldást találjanak.

Az 55. §-hoz

Az alapfeladatok teljesítésével válik a könyvtár nyilvános könyvtárrá. Ezáltal a könyvtárhasználat, illetőleg a hasonló feladatokat ellátó könyvtárak egységes ellátási rendszerbe illeszthetők.

Az 56–57. §-hoz

A törvény az EU irányelvekkel összhangban rendelkezik arról, hogy a könyvtárhasználónak milyen jogai és kötelezettségei vannak.

Az ingyenes alapszolgáltatások azt jelentik, hogy a könyvtárhasználónak in-

gyenesen joga van arra, hogy a könyvtárt megtekintse, bármilyen szabadpolcon elhelyezett könyvtári dokumentumot használhasson, megnézhesse a könyvtár állományát feltáró katalógusokat, tájékoztatást kapjon minden olyan könyvtári szolgáltatásról, amelyet a könyvtár végez, illetve amelyet a nyilvános könyvtári rendszer biztosít számára.

A könyvtárba történő beiratkozás teszi lehetővé, hogy a használó dokumentumot is kölcsönözzön.

Az 58. §-hoz

Szabályozni kell a könyvtárnak a könyvtárhasználóval szembeni kötelezettségét és jogát is. A mindenki számára egységes könyvtárhasználati szabályok mellett egy-egy könyvtár további, az előbbiekkal nem ellentétes, kiegészítő szabályokat is megállapíthat, amelyet minden könyvtárhasználóval ismertetnie kell.

Az 59. §-hoz

Az utóbbi évtizedben akadozott, sok esetben egyáltalán nem működött a könyvtárak közötti dokumentum-ellátás, jöllehet ez az egyik alapja a könyvtári rendszer működésének. Az országosan megszervezett könyvtárközi kölcsönzés teszi lehetővé, hogy a kistelepülések könyvtárhasználói ugyanazokhoz a dokumentumokhoz juthassanak hozzá, mint a főváros lakói.

A kötelezpéldány-szolgáltatás a nemzeti dokumentumtermés regisztrálásának alapja, e nélkül nem lehet nyomon követni a nemzeti kulturális örökség részét képező hungarikumot.

Jelenleg a nemzeti bibliográfiai számbavétel esetlegesen tartalmazza csak az audiovizuális dokumentumokat, jöllehet ezek a dokumentumok a nemzeti dokumentum-vagyon fontos alkotóelemei. Meg kell oldani tehát, hogy legyen egy olyan nyilvántartási rendszer, amelyből a kutató vagy az érdeklődő ezekről a dokumentumokról is tudomást szerez. Emellett a mősorszolgáltató szervezetek

archívumaiban őrzött dokumentumok adatai is részét kell hogy képezzék az említett nyilvántartási rendszernek, hiszen azok a dokumentumok is részei a kulturális örökségnek.

Jelenleg a könyvtári gyűjteményekben még nem igazán jelentős az elektronikus dokumentumok száma, de ez a szám hónapról hónapra növekszik, és a XXI. században meghatározó információhordozók lesznek. Ugyanakkor egyáltalán nem megoldott a dokumentumok szolgáltatása. A létrehozandó Neumann János Multimédia Központ és Digitális Könyvtár ezeknek a dokumentumoknak lesz országos szolgáltató központja. Olyan szerepe lesz a könyvtárnak, amit jelenleg egyetlen könyvtár – beleértve az Országos Széchényi Könyvtárat is – sem tud teljesíteni.

A 60. §-hoz

A nyilvános könyvtári rendszer működése érdekében központi szolgáltatásokat is fenn kell tartani. A nyilvános könyvtári ellátás olyan rendszert jelent, amelyben az erre alkalmas könyvtárak központi szolgáltatásokat végeznek, és a kisebb könyvtárak fogadják és olvasóik számára közvetítik ezeket a szolgáltatásokat.

A kisebb könyvtáraknak nyújtandó szolgáltatások fontos részét képezik azok a szakmai tevékenységek, amelyek hiányában a könyvtári információs hálózat nem tud működni, mert hiányoznak az egységes szakmai alapelvek. Ennek érdekében a Széchényi Könyvtár mellett létre kell hozni a Könyvtári Intézetet, az EU országok mintájára. Ez nem új intézmény alapítását és új státusok létrehozását, csupán a régi feladatok megújult körülmények közötti végzését jelenti.

A 61. §-hoz

A nemzeti könyvtár, az Országos Széchényi Könyvtár könyvtárak közötti szerepe primus inter pares szerep. Ezért feladatainak meghatározása a rendszer működése szempontjából alapvető.

E szerint a könyvtár átruházhatatlan feladata a kulturális örökség részét képező hungarikum gyűjtése, megőrzése, szolgáltatása, archiválása, a nemzeti bibliográfia készítése.

A 62. §-hoz

A fejlett könyvtárüggyel rendelkező országokban a nemzeti könyvtár és a Könyvtári Intézet irányításában részt vesz a társadalom különböző szervezetei által delegált képviselőkkel álló testület.

A 63. §-hoz

A tudományos és szakkönyvtári ellátásról történő rendelkezés teszi lehetővé, hogy a szakkönyvtárak és az egyetemi könyvtárak gyűjteményeiben őrzött dokumentumok is bekerüljenek a könyvtári rendszerbe, a könyvtárak bekapcsolódhassanak a központi szolgáltatásokat végző könyvtárak sorába, és ebben az esetben központi támogatásban részesülhessenek.

A 64. §-hoz

A törvény készítése során figyelembe vettük az UNESCO manifesztumát, amely a közművelődési könyvtárakról a könyvtári ellátás három szintjét határozza meg: településenként, régióként és országos szinten. Ennek megfelelően rendelkezik a törvény a községi, városi, megyei jogú városi, fővárosi és megyei önkormányzatok feladatairól. Az általános nyilvános könyvtári szolgáltatás biztosítása a helyi önkormányzatok kötelező feladata, összhangban az önkormányzati és a hatásköri törvénnyel. E feladat könyvtár fenntartásával, önkormányzati társulásban való részvétellel, illetve nyilvános könyvtár szolgáltatásának megrendelésével teljesíthető. Kivétel ez alól a megyei és a fővárosi önkormányzat, amelyek kötelesek könyvtárat fenntartani, hogy a törvény célkitűzésében megfogalmazottakat teljesíteni lehessen.

A 65. §-hoz

A községi, városi és fővárosi könyvtár egyrészt ellátja a nyilvános könyvtár általános alapfeladatait, másrészt gondoskodik arról, hogy gyűjteményét és szolgáltatásait a helyi igényeknek megfelelően alakítsa ki. Az eddigi gyakorlattól eltérően ez jelentős átalakulást eredményezhet például a különböző nemzetiségek által lakott települések könyvtárainak állományában, illetve az úgynevezett közhasznú információs szolgáltatást biztosító állományrészekben, melyek tulajdonképpen az állampolgári jogok és kötelességek gyakorlását segítő információkat kell a könyvtáraknak szolgáltatniuk. Fontos változás a helyismereti, helytörténeti kutatást segítő információk és dokumentumok gyűjtésének és szolgáltatásának kötelező feladatkénti megfogalmazása.

A fővárosi könyvtár speciális helyzetéből adódóan nemcsak a települési könyvtárak feladatait látja el, hanem ennek központja köteles a megyei könyvtár feladatait is ellátni, természetesen a fővárosra vonatkoztatva.

A 66. §-hoz

A megyei könyvtár az országos könyvtári rendszer alközpontjaként biztosítja minden olyan település lakója számára az általános nyilvános könyvtári ellátást, ahol az önkormányzat nem képes önállóan vagy társulásban könyvtárat fenntartani. A szolgáltatás megrendelése esetén természetesen csak a legminimálisabb jogokat lehet biztosítani a lakosok számára. Szükséges ezért, hogy mindenki számára elérhető távolságban működjön nyilvános könyvtár. Ezt a szerepet kell egyrészt betöltenie a megyei könyvtárnak. Másrészt alközponti szerepéből adódóan a megye területén működő nyilvános könyvtárak működését kell segítenie, illetve biztosítani kell a települési könyvtárak csatlakozását az országos könyvtári rendszerhez.

A 67. §-hoz

A települési önkormányzat eldönthetik, hogy a nyilvános könyvtári ellátás feladatát könyvtár fenntartásával vagy nyilvános könyvtár szolgáltatásának megrendelésével teljesítik. Ha úgy döntenek, hogy önállóan vagy társulásban könyvtárat tartanak fenn, akkor – a gyűjtemény védelme érdekében – bizonyos garanciákra van szükség, amelyek biztosíthatják a települési könyvtárak alapadatainak hosszú távon való megvalósítását, hiszen a gyűjtemény megfelelő kialakításához több évtizedre van szükség. A végrehajtási rendelet részletezi majd a gyűjtemény nagysága szerint, hogy mi minősülhet a feladatellátás veszélyeztetésének.

A 68. §-hoz

A fenntartó határozza meg a könyvtár feladatait és használati szabályzatát. A feladat-meghatározást teljesíti egyrészt az alapító okirat kiadásával, másrészt az alap- és kiegészítő feladatok folyamatos figyelemmel kísérésével. A könyvtár használati szabályzatának meghatározása a korábbi jóváhagyási gyakorlattól eltérően került most a fenntartó hatáskörébe, ugyanis a könyvtár használatának szabályai több olyan döntést igényelnek, amelyek a könyvtár költségvetését közvetlenül érintik, így ezeket a döntéseket a fenntartónak kell meghozni.

A fenntartó jóváhagyja a könyvtár fejlesztésére vonatkozó tervet, terveket. A jogalkotó szerint nem a korábbi gyakorlat szerinti munkaterv jóváhagyása a döntő, hanem a fejlesztési tervek meghatározása, mert ezek szorosan kötődnek a fenntartó által meghatározott feladatok végrehajtásához, a jóváhagyott célok megvalósításához. A végrehajtás módja ezt követően már a könyvtár vezetőjének dolga és felelőssége.

A könyvtár fenntartója az előzőekben felsorolt fenntartói feladatok után jogosult és köteles értékelni is a könyvtár szakmai tevékenységét. Minthogy a fenntartó az ehhez szükséges szakmai ismeretekkel

általában nem rendelkezik, ezért szükséges, hogy az Országos Könyvtári Szakértői Névjegyzékben szereplő szakértők közreműködésével tegye meg.

A 69. §-hoz

E §-ban a törvény végrehajtásához szükséges miniszteri felhatalmazások szerepelnek a különböző kérdésekben való jogszabály kiadására.

Az ágazati irányítás keretében lényeges új szabály a fejlesztési terv kidolgozása az országos könyvtári informatikai hálózat és a nyilvános könyvtári ellátás rendszerének fejlesztésére. Ezt a tevékenységet hiányolta eddig legjobban a könyvtárak köre, az összehangolt fejlesztés ma már nélkülözhetetlen a gazdasági és a szakmai elvárások ismeretében egyaránt.

A fejlesztési terv kidolgozásával összefügg a miniszter lehetősége arra, hogy biztosítsa a könyvtári szolgáltatások összehangolását.

A szakfelügyeletre vonatkozó miniszteri feladat nem új szabály, de továbbra is szükséges a nyilvános könyvtári ellátás rendszerének megfelelő működése érdekében.

A 70. §-hoz

A könyvtár fenntartását alapvetően a központi és önkormányzati költségvetésből kell biztosítani. A könyvtár bevételei a működési kiadásoknak csak kis részét képezhetik, hiszen a könyvtár a könyvtárhasználók jogait a dokumentumokhoz és információkhoz való szabad hozzáférés terén nem korlátozhatja. Térítést csupán kiegészítő szolgáltatásaiért kérhet.

Az elmúlt évek során a könyvtárak állománygyarapítási kereteinek reálértéke jelentősen csökkent. Ezért szükséges a többi európai ország mintájára a fenntartók ösztönzése. Ezt oldja meg a törvény az állománygyarapítási keretek érdekelt-ségnövelő támogatásával.

A 71. §-hoz

Azok a könyvtárak, amelyek az itt felsorolt feladatok, tevékenységek valame-

lyikét végzik vagy abban részt vesznek, ennek a paragrafusnak a rendelkezései alapján kérhetik és kaphatják meg az igényelt támogatást. Ez a támogatási mód teszi lehetővé a nyilvános könyvtári ellátás rendszerének működését és fenntartását.

A 72. §-hoz

Az 59. §-ban meghatározott dokumentum-ellátási rendszer működéséhez szükséges finanszírozási feltételekről rendelkezik.

A 73. §-hoz

Az információs társadalom könyvtáraiban elengedhetetlen fontosságú, hogy felkészült, korszerű ismeretekkel rendelkező szakemberek dolgozzanak. Ennek értelmében a könyvtárostól meg kell követelni a felsőfokú végzettséget. Szakmai ismereteik bővítéséhez alapvetően fontos, hogy a könyvtári szakemberek minden nyilvános könyvtárt kedvezménytel látogathassanak.

[...]

V. részhez

A 92. §-hoz

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 1. § (5) bekezdése értelmében a kötelezően ellátandó önkormányzati feladat- és hatáskörök meghatározásával egyidejűleg az Országgyűlés biztosítja az ellátásukhoz szükséges anyagi feltételeket, dönt a költségvetési hozzájárulás mértékéről és módjáról.

A (2) bekezdés e kötelezettségnek megfelelően az önkormányzatok adott költségvetési évet két évvel megelőző teljes működési kiadások intézményei működési bevételekkel csökkentett összegének 60 százalékában határozza meg a központi költségvetési hozzájárulás mértékét – amely ugyanakkor nem lehet kevesebb az azt megelőző költségvetési évre előirányzott összegnél – és normatívaként a hozzájárulás módját. Ezt a helyi

önkormányzatok lakosságárányosan kapják meg.

A (3) bekezdés rendelkezik a központi költségvetési hozzájárulás forrásának költségvetési helyéről, amely a Belügyminisztérium költségvetési fejezetén belül a Helyi önkormányzatok támogatásai, hozzájárulásai cím, a Normatív hozzájárulások alcím. Ugyancsak a Belügyminisztérium költségvetési fejezete tartalmazza a (4) bekezdés szerinti – (2) bekezdés alapján levezetett – érdekeltség-növelő támogatási keretet, amelynek célja az önkormányzatok finanszírozási helyzetének és döntéshozatalának pozitív befolyásolása, azaz a törvényben meghatározott feladatok teljesítését segítő önkormányzati finanszírozás kiegészítő támogatása.

Az (5) bekezdés meghatározza azokat a pénzügyi forrásokat, amelyek a Művelődési és Közoktatási Minisztérium fejezetén belül kapnak helyet s céljuk a közvetlen állami feladatok ellátása. A bekezdés ezek mértékét is a (2) bekezdésben megjelölt kiinduló összegből vezeti le.

A (6) bekezdés rendelkezik azon köz-művelődési és közgyűjteményi intézmények költségvetési előirányzatairól, amelyek az Országgyűlés, a minisztériumok, illetve az országos hatáskörű szervek fenntartásában működnek.

VI. részhez

A 93. §-hoz

A kulturális területen dolgozó közalkalmazottak foglalkoztatási garanciáját jelenti, hogy a törvény a létszám meghatározásánál nem a költségvetési szerv fenntartójának gazdasági helyzetét, hanem az alapfeladatok ellátását jelöli meg meghatározó tényezőként.

A 94. §-hoz

E rendelkezés azt kívánja biztosítani, hogy a közpénzekből fenntartott intézményekben alkalmazott munkavállalók morálisan és szakmailag megfelelő színvonalon képviseljék a kultúrát. Vannak azonban olyan feladatok, amelyekhez

nem feltétlenül a szakképzettség a legmeghatározóbb, hanem egy bizonyos olyan tevékenység, amely egyedi volta miatt szakképesítéshez nem köthető, vagy nem célszerű kötni, ezért a javaslat szerint a törvény felhatalmazást ad arra, hogy jogszabály alapján a szakképesítés alól felemelés adható.

A 95. §-hoz

A közalkalmazottak jogállásáról szóló törvénnyel összhangban szabályozza a javaslat a költségvetés alapján gazdálkodó intézmények magasabb vezető beosztású dolgozóira az e feladat ellátásához szükséges szakirányú felsőfokú végzettség kívánalmát.

VII. részhez

A 96. §-hoz

A hatályba léptető rendelkezéseknél különbséget kell tenni a II. rész tekintetében, mivel a törvényjavaslat itt olyan információs hálózat (közhiteles központi nyilvántartás) kiépítését írja elő, amelyhez hosszabb időt kell biztosítani.

A § (3) bekezdésében foglalt megoldást a 92. § (5) bek. a)–b) pontjánál a finanszírozás fokozatosan bevezetésre kerülő, eltérő aránya miatt kell alkalmazni.

A vegyes, illetve felhatalmazást tartalmazó rendelkezések biztosítják az új szabályozásra való áttérést.

[...]

RÖVIDESEN MEGJELENIK

a

Könyvtári Minerva 1996.

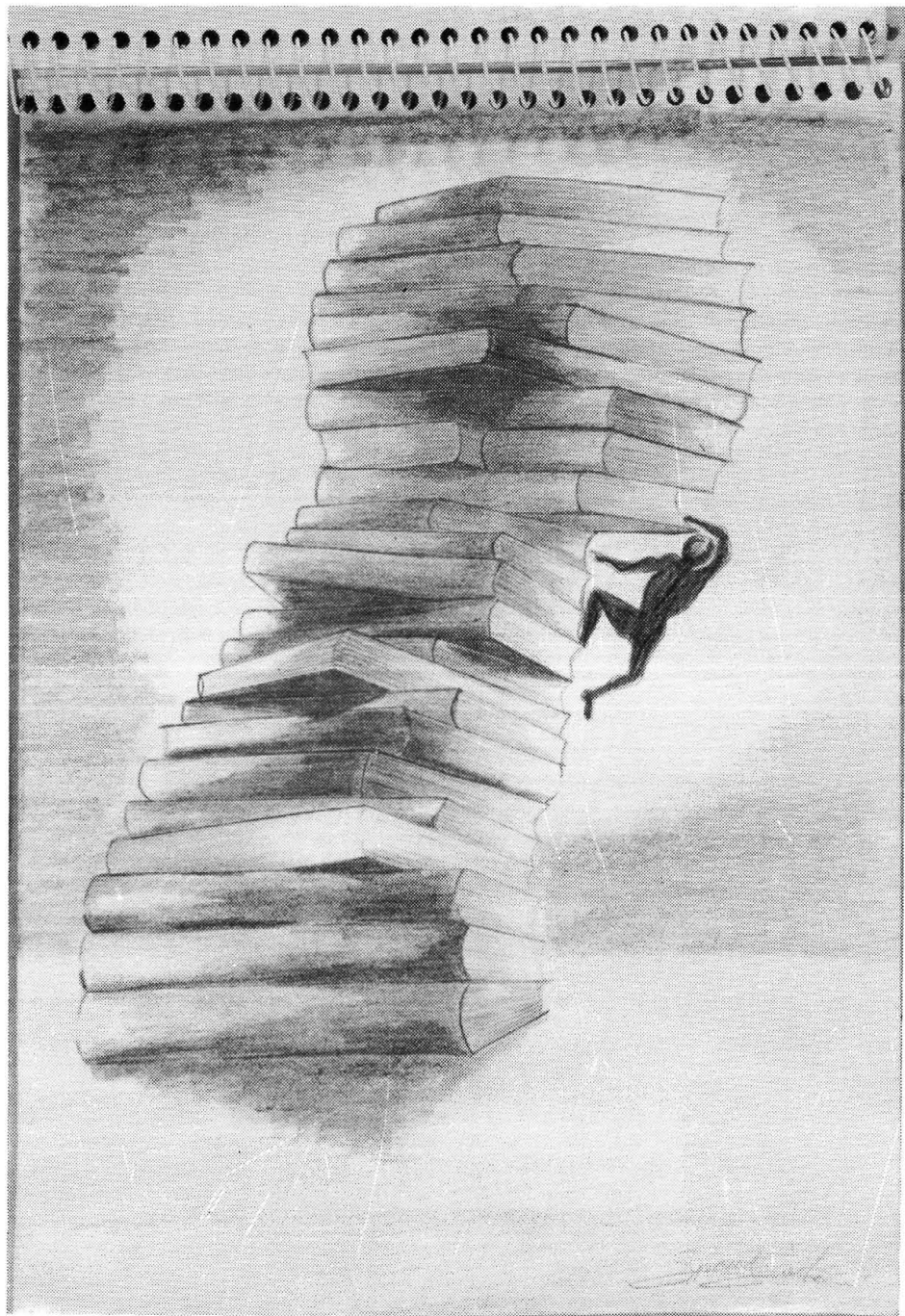
Az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központjának kiadványa a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával, 1995–96-ban végzett felmérés anyagát tartalmazza. Az ismertetett 1130 könyvtár név-, cím- és telekommunikációs adatain kívül a kiadvány tájékoztat a könyvtárak gyűjtőköréről, állományuk nagyságáról, feltáró eszközeikről, szolgáltatásaikról.

A két kötetbe foglalt fő rész két nagy egységre tagolódik: a budapesti könyvtárakat 5 csoportba (nemzeti, felsőoktatási, szak-, közművelődési és középiskolai könyvtárak) sorolva, a vidéki könyvtárakat pedig a települések, azon belül a könyvtárak neve szerinti betűrendben ismerteti. A minerva harmadik kötete a mutatókat tartalmazza.

A *Könyvtári Minerva 1996.* ára
3000,- Ft + ÁFA + postaköltség.

Megrendelhető írásban (faxon vagy email-en is) a következő címen:

Országos Széchényi Könyvtár
Könyvtártudományi Szakkönyvtár
1827 Budapest
Fax: 202-0804
Email: racz@oszk.hu

„Nemcsak a fenntartás, de a fejlesztés lehetőségeit is biztosítja”

*Beszélgetés a törvényről dr. Skaliczki Judittal,
az MKM Könyvtári Osztály vezetőjével*

Miben látod a törvény jelentőségét? Mekkora lépés ez, mekkora jelentőségű az ügy?

Úgy gondolom, hogy nagy jelentőségű ügy. Igen sok szempontból és okból. A jogállamiság felé tartva elemi dolog, hogy legyenek törvényeink, amelyek ténylegesen meghatározzák egy-egy területnek talán nem is annyira a működését, hanem a fenntartását és a fejlesztését. Az 1976. évi törvényerejű rendelet igen sok mindent tartalmazott, egyetlen dologról viszont szót sem ejtett. Arról, hogy miből lehet fenntartani a könyvtárakat, miből lehet fejleszteni őket. A mostani törvény elsősorban a fenntartás és fejlesztés lehetőségeit biztosítja, törvény mivoltával pedig a szakma presztízsét emeli. Ezért nem lehet tehát eléggé hangsúlyozni a jelentőségét. Arra hívnám fel a figyelmet, hogy a törvény állampolgárcentrikus, és az ellátásról, a könyvtári ellátásról szól. Ennek a törvénynek központi része, hogy az állampolgárnak mire van szüksége. Ha információra, dokumentumokra, akkor működtetni és fejleszteni kell azt az intézményrendszert, amely biztosítja számára ezeket az információkat, ezeket a dokumentumokat. A másik az ellátás-központúság. A törvény nem a könyvtárról szól, hanem a könyvtári ellátásról. Mert elsődlegesen nem az egymástól független könyvtárak a fontosak, hanem az, hogy megvalósuljon az oly sokat emlegetett óhaj: bármelyik könyvtárba lépjen is be valaki, megtalálja ott mindazt, amire szüksége van.

De fogalmazhatok röviden is: a törvény jelentősége, hogy megszületett, és hogy – hadd legyek szerénytelen – jó. Tehát megszületett egy jó törvény.

Hallottunk, olvastunk már nyilatkozatokat és ellennyilatkozatokat az ügyben, hogy nem önálló könyvtári törvény született, hanem egy „közös”. Erről mit tudnál, mit kívánnál mondani?

Én magam is önálló könyvtári törvényt szerettem volna. Dehát nem így alakult. Ugyanakkor az önálló törvénytervezet egy-az-egyben átkerült a „közösbe”, tehát el tudom fogadni ezt a megoldást. Sem szakmailag, sem egyébként nem szenvedett csorbát a törvény.

Miben és mennyiben az ez a törvény, amit a szakma – Te igazán tudod, hogy mit akart a szakma – szeretett volna, amire vágyott, ami miatt – sokak véleményével szemben – egyáltalán törvényt akart? Mi az, ami nem teljesült? Van-e és miben, mennyiben hiányérzeted?

Azt gondolom, hogy a szakma, nagyjából persze, éppen ezt a törvényt akarta, szerette volna. De mi a szakma? Azok a szakmai szervezetek amelyekkel én napi

munkakapcsolatban dolgoztam, konszenzusra jutottak minden lényeges kérdésben. A szakma nagy kívánságai mind benne vannak a törvényben. Talán két területen nem sikerült eléggé kiharcolnunk az érdekeinket. Azt persze túlzás lenne mondani, hogy vereséget szenvedtünk, de nem olyan markáns a két megfogalmazás, mint szeretnénk volna. Mi azt kívántuk, hogy legyen a törvényben egy olyan mondat, amely határozottan kimondja: a könyvtár megyei és városi szinten nem vonható össze egyéb intézménnyel. Nos, bár a törvény szelleméből ez nyilvánvaló, nem ez a mondat került bele. A másik: szeretnénk volna, ha nem csupán az MKM kezelési fejezet nyílik meg, hanem plusz PM pénzforrások is. Szóval nem mindent sikerült elérnünk, de sokkal többet, mint amennyiben reménykedtünk, sokkal kevesebb hiány van, mint amennyitől féltünk.

Milyen törvény ez alapján véve? Egy már meglévő gyakorlatot legalizáló-e, vagy új lehetőségeknek perspektívát, keretet adó? Alapvetően konzerváló, vagy éppen radikálisan újító?

Semmiképp sem a meglévő gyakorlatot legalizáló, semmiképp sem konzerváló: keretet ad és lehetőségeket biztosít. A fejlett országok törvénykezésére figyeltünk, de saját helyzetünkkel egyeztettünk. Külön is ki kell emelnem, hogy eddig nem volt példa arra, hogy törvény biztosított volna pénzt a könyvtárügy számára. Éves alkuk voltak. Most pedig kimondatik, hogy ennyi és ennyi pénz van az önkormányzatoknál, ennyi és ennyi a központi költségvetésben. Ez egészen más működést tesz lehetővé. Új konstrukciót hoz a törvény a könyvtárügybe: a nyilvános könyvtár fogalmát. Régi hiány, hogy nem fogalmaztuk meg, hogy mi a könyvtár. Most a törvény elsorolja a kritériumokat. Aki teljesíti ezeket, az fölkerül a nyilvános könyvtárak listájára, aki nem, az lekerül róla, vagy föl se kerül. Ez egy flexibilis rendszer. Egyúttal a fenntartói érdekeltség megteremtését is célozza. Ha ugyanis egy önkormányzat nem fejleszti a könyvtárát, akkor nem kap központi támogatást. Érdeke tehát a fejlesztés, hiszen ennek fejében érdekelt-ségnövelő támogatást is kap, és kap a központi keretből is. Tehát abban érdekelték a fenntartók, hogy ne zárják be könyvtáraikat.

Szó sincs róla tehát, hogy a törvény régi dolgokat legalizálna. Azt szeretné, ha a kialakuló információs társadalom alapintézményévé válna a könyvtár.

Mit kell a törvény kapcsán minden könyvtárosnak tudnia? Mik lesznek ezentúl a legfőbb szlogenek?

Az előbbi mondat talán az, de bízom benne, hogy nem üres, tartalom nélküli kijelentés. Amúgy nem lesznek szlogenek. Újabb szlogenekre semmi szükség, van belőlük éppen elég.

Az új, vagy újnak tűnő mindig titokzatos. Mi rejlik a sok szépnevű törvénybeli terminus és feladatkör mögött, amelyeknek nevei: Dokumentum-ellátó rendszer, Könyvtári Intézet, Neumann János Multimédia Központ és Digitális Könyvtár?

Meg kell oldani Magyarországon a dokumentum-ellátást. Ma egy egyszerű könyvtárközi kölcsönzés is szinte megoldhatatlan feladat. Ennek millió oka van, nem sorolom fel őket. Minden fejlettebb ország kidolgozta már az elmúlt években a maga dokumentum-ellátó rendszerét. Ezt a rendszert nekünk is ki kell dolgoznunk, és a törvény módot ad arra, hogy pénzt szerezzünk: nem a rendszer kidolgozására, hanem a megvalósítására.

A Könyvtári Intézetet a szakma régóta hiányolja, ez a törvény előkészítése során is nyilvánvalóvá vált. Vannak olyan szakmai kérdések, olyan szakmai trendek, amelyeket naprakészen kell tudni és nem ad hoc kell egy-egy szakértőnek végiggondolni. Az intézet milyenségét a szakmai kívánalmak fogják meghatározni.

A Neumann János Multimédia Központ és Digitális Könyvtár szolgáltató központ lesz. Semmiképp sem második nemzeti könyvtár. A könyvtári rendszer szerkesztő része lesz.

Hogyan működnek majd a központi költségvetési, pénzügyi támogatások? Lehet-e ezeket érzékelni már 1998-ban?

A könyvtári törvény 1998. január 1-jén lép hatályba. Akkor szabadulnak fel a pénzek. 1998-ra a minisztérium már biztosítja azt az 1,4 milliárd forintot, amiről a miniszter úr a törvénnyel kapcsolatban szólott.

A törvény előkészítése kapcsán milyen volt a Te és a minisztérium kapcsolata az érdekvédelmi és szakmai szervezetekkel? Hogyan látod az ő szerepüket a törvény felől nézve?

A szervezetek szerepe meghatározó volt. Az ő közvetítésükkel vált érzékelhetővé a szakma kívánalma. Mindegyikkel kitűnő volt az együttműködés, mind egyiküknek nagyon hálás vagyok. A közös munkában mintegy integrálódott a szakma. Az emberek félretették a parciális érdekeiket és ezt érzékelni nagy élmény volt. Tudtunk és akartunk együtt dolgozni. Remélem, ez látszik az eredményen is.

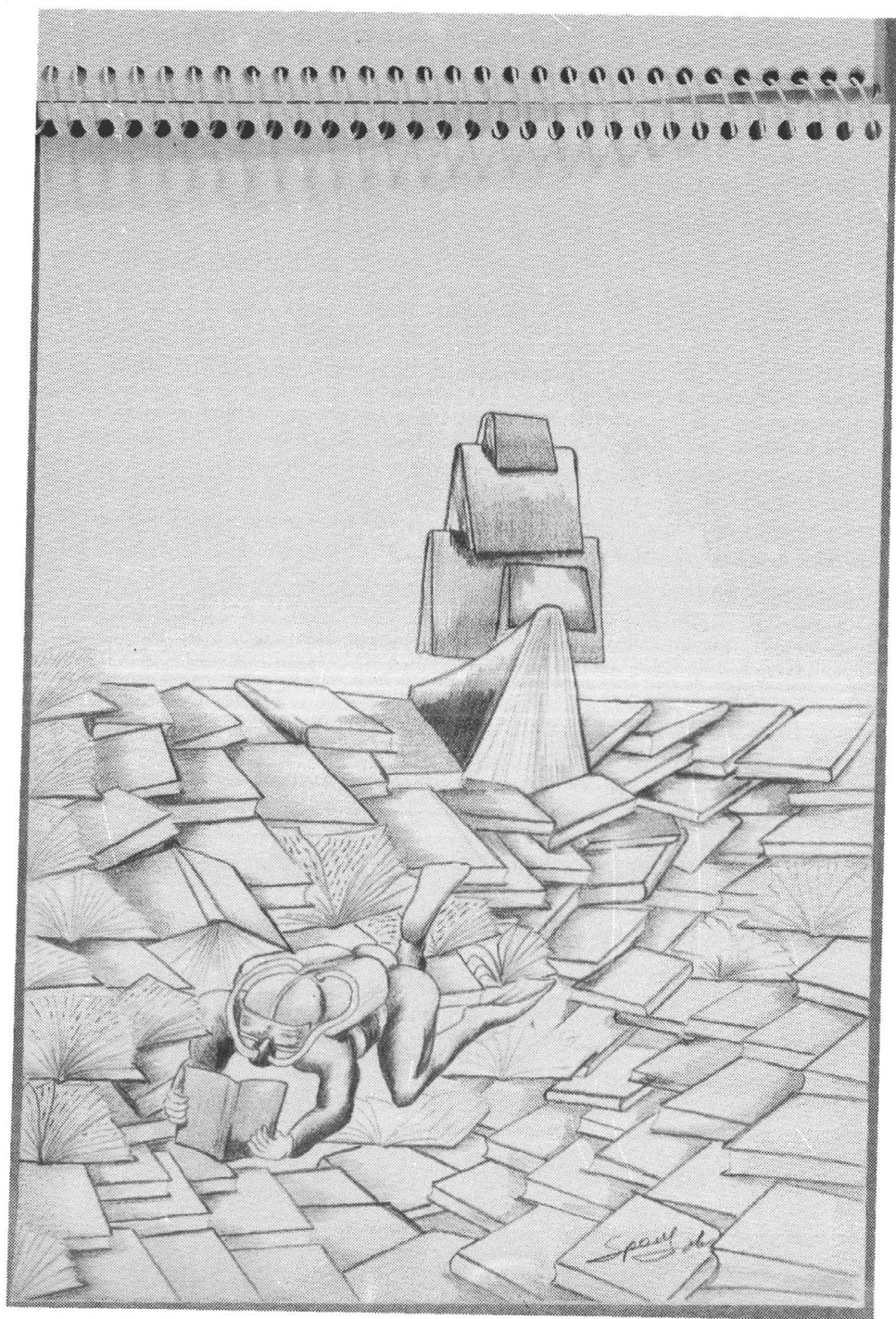
És most hogyan tovább? Mik a soronkövetkező feladatok?

Rengeteg további tennivaló van. El kell készíteni a végrehajtási kormányrendeletet, számos rendeletet és szabályozást is meg kell alkotni. Ki kell dolgozni azokat a normatívákat, amiket a szakma oly régóta vár. El kell készíteni a kötelempéldány-rendeletet. Ha a kötelempéldány-rendelet és a törvény hatályba lép, két olyan fontos törvénykezési pillér készül el, amelyek alapvetően meghatározzák a könyvtári ellátást, a könyvtári szolgáltatást.

De az igazán nagy feladat fel- és kihasználni a törvény nyújtotta szakmai és pénzügyi lehetőségeket. Nem tudom, mikor jutott ennyi pénz erre a területre. Élni kell ezekkel a lehetőségekkel. Ez évek kemény, de talán mindenki számára lelkesítő munkája. Jófajta pszégségt hozhat, kell hogy hozzon a szakmába.

Köszönjük a beszélgetést!

Sz. Nagy Lajos – Vajda Kornél

A könyvtárak és közgyűjtemények szerepe az információs társadalomban

Az MKM Kulturális Örökség Főosztályának és Könyvtári Osztályának koncepciója az országos könyvtári és közgyűjteményi információs hálózat fejlesztési programjáról

A Nemzeti Informatikai Stratégiában felvázolt jövőkép az információs társadalom kialakulása. A könyvtári rendszer jövőképét, ehhez kapcsolódva, az alábbi trendek határozzák meg:

- az információhoz való korlátok nélküli, szabad, azonnali hozzáférés biztosítása,
- a digitalizáció széleskörű elterjedése,
- a falak nélküli virtuális könyvtár szerepének megnövekedése,
- a hálózatok közötti együttműködés a gazdaság, a kultúra, a tudomány, az államigazgatás stb. területén,
- globalizáció, az egész világra kiterjedő együttműködés az információgyűjtés, feldolgozás, szolgáltatás bármely területén,
- az információs szupersztráda, intelligens városok, régiók kialakulása,
- az információs technológia gyorsléptékű fejlődésének hatásai.

Az átfogó cél megfogalmazása

A hazai és nemzetközi információhoz és tudásanyaghoz való szabad hozzáférés biztosításával a könyvtári rendszer egésze legyen alkalmas

- az állampolgári, a demokratikus jogi szabályozások megismerésére és így a demokratikus jogállamiság továbbfejlesztésére,
- a gazdaság, a piacgazdálkodás kérdéseiben való eligazodásra, illetve az ehhez kapcsolódó információk aktív felhasználására,
- segítse mindazokat, akik az oktatás különböző szintjeiben vesznek részt,
- támogassa az egész életen át való tanulást,
- járuljon hozzá a kulturális, művészeti terület megismeréséhez és az abban való részvételhez,
- segítse a szabadidő hasznos eltöltését,
- adjon segítséget azon készségek kifejlesztéséhez (írni-olvasni tudás) amelyek az előbbi tevékenységek aktív használatához szükségesek.

Összefoglalva, a cél: az „Intelligens ország” megvalósítása.

Az intelligens vagy tájékozott ország az intelligens városok, települések hálózata. A hálózat a városi, települési alaphálózatokra épül, amelyek lehetővé teszik, hogy a helyi intézmények, vállalkozások, különféle szervezetek és a lakosság is

bekapcsolódnak a hálózatba, és ezáltal javuljon az életminőség, a hatékonyság, és az ország gazdasági versenyképessége növekedjen.

A minisztérium előterjesztése nyomán a magyar államiság ezeréves évfordulójának megünneplésére elfogadott kormányprogram alkalmat teremt arra, hogy az intelligens ország megvalósítását előbbre hozzuk, felgyorsítsuk.

Az intelligens ország céljának elérésére a rendszer elemeinek szakaszos, időben átfedő fejlesztésére van szükség. Az alap a telematikai (távközlési és számítástechnikai) infrastruktúra folyamatos és szakaszos fejlesztése. A könyvtárak technikai fejlesztése is ütemezhető, megkezdve a központi könyvtár fejlesztésével, az osztott katalógizálási rendszer létrehozásával, folytatva az információt szolgáló könyvtárak, múzeumok helyi rendszereinek korszerűsítésével és végezetül a felhasználó könyvtárak, iskolai könyvtárak modernizálásával, amely során ki kell alakítani a könyvtárakban és egyéb közösségi terekben a „telekunyhó” hálózatot is. A telekunyhó a kisebb települések információs központja, ahol az állampolgár nem csupán a megszokott könyvtári szolgáltatásokat veheti igénybe, hanem használhatja mindazokat a telematikai eszközöket, amelyekre a munkavégzéséhez, tanulásához, informálódáshoz szüksége lehet.

A program egyik legfontosabb eleme a létrejövő **információs hálózat tartalmi feltöltése**, ami szintén folyamatosan ütemezhető. Ennek során kell fejleszteni a **gazdasági, önkormányzati, kormányzati adatbázisokat**, elvégezni a **kulturális vagyont digitalizálását** (elektronikus könyvtárak, múzeumok, képtárak stb.), könyvtári katalógusok **retrospektív konverzióját**, a **multimédia** alkalmazások megvalósítását.

A program megvalósításánál gondoltunk a létrejövő infrastruktúra **folyamatos üzemeltetésének** biztosítására, továbbá az új eszközök és módszerek használatának elsajátítására szolgáló képzés és továbbképzés megszervezésére.

A jelenlegi gazdasági helyzetben az információs társadalom kínálta lehetőségekhez való hozzájutás a lakosság számára a legkedvezőtlenebb. Ennek áthidalására a **könyvtári rendszer és a könyvtári, közgyűjteményi információs szolgáltatások** fejlesztése kínálkozik.

- Ha a könyvtári-informatikai rendszer hálózza be az országot, és a **könyvtár lesz a központja** a tájékoztatásnak, tanulásnak, önképzésnek, művelődésnek, rekreációs, turisztikai tevékenységnek, gazdasági, önkormányzati és kormányzati információs szolgáltatásoknak, akkor elkerülhetjük azt a nem kívánatos helyzetet, hogy a társadalom kettéváljon szűk **információ-gazdagok** rétegére és **információ-szegények** túlnyomó többségére.
- A közoktatási informatikai fejlesztés eredményeként az iskolákból kikerülő emberek megismerték és megszokták az információs technológia által kínált különféle szolgáltatásokat, és ezeket munkájuk, tájékozódásuk, művelődésük során is igénylik. A közgyűjtemények (könyvtárak) feladata egyrészt, hogy mindenki számára biztosítsák a hozzáférést ezekhez az információkhoz, másrészt maguk is előállítsák elektronikus formában azokat az információkat, amelyeket hagyományos formában ma is őriznek, gondoznak és szolgáltatnak.

- E feladatok ellátásához szükséges a közgyűjtemények telematikai infrastruktúrájának fejlesztése, az intézmények hálózatba szervezése, a köztük lévő munkamegosztás megvalósítása, az információs vagy digitalizálása, adatbázisok építése, az elektronikus adathordozókon megjelenő dokumentumok beszerzése és szolgáltatása, a közgyűjteményben dolgozó munkatársak felkészítése, képzése az információs társadalom által támogatott új követelményeknek megfelelően.

A közgyűjtemények telematikai infrastruktúrájának fejlesztése

Ide tartozik a közgyűjtemények nagyterületi hálózatba való bekapcsolása, a megfelelő fogadó számítógépek és szoftverek biztosítása, valamint (amennyiben indokolt) a lokális hálózat kialakítása. Az infrastrukturális fejlesztést a közgyűjtemények három kategóriájára kell megvalósítani, annak függvényében, hogy az intézmény milyen szerepet tölt be a közgyűjteményi hálózatban és hogyan vesz részt a munkamegosztásban:

- központi gyűjtő és elosztó könyvtár: nagysebességű és sávszélességű (2 Mbps) hálózati csatlakozás, fejlett lokális hálózat sok munkahellyel, nagy tárkapacitás, nyitott rendszerű szoftver,
- az információt előállító, szolgáltató bázis könyvtárak, múzeumok: legalább 512 kbps sebességű csatlakozás, fejlett lokális hálózat sok munkahellyel, nagy tárkapacitás, nyitott rendszerű szoftver
- szolgáltatásokat igénybe vevő felhasználó könyvtárak: 64 kbps bérelt vonal vagy telefonvonalas kapcsolat, lokális hálózat (nagyobb könyvtárakban), nagyteljesítményű kliens gépek és szoftverek.

Az intézmények hálózatba szervezése, munkamegosztás

A könyvtárak (közgyűjtemények) világszerte az információs infrastruktúra legnagyobb adatszolgáltói. Ezt a tevékenységet hálózatba szervezve, az ésszerű munkamegosztást megvalósítva kell végezniük. A munkamegosztás és a hálózati elv érvényesül a dokumentumok és a információ feldolgozásában (osztott katalogizálás, szakosított adatbázis-építés), valamint a dokumentumellátásban (tárolókönyvtár, könyvtárközi kölcsönzés).

Osztott katalogizálás

A résztvevő intézmények a dokumentum-feldolgozást együttműködésben végzik, így minimálisra csökkentik a párhuzamos munkát. Az osztott katalogizálás feltevétele, hogy a résztvevők hálózatba legyenek kapcsolva, rendelkezzenek a megfelelő hardverrel és szoftverrel, legyen egy szerver a feladatra alkalmas szoftverrel, legyenek megfelelő szabályok, szabványok a feldolgozás tartalmát illetően. *A nagy szakkönyvtárak körében 1997-ben megindult a MOKKA program, amelyhez az MKM 15 mFt támogatást nyújtott. Az osztott katalogizálást a program során ki kell terjeszteni a jelentős gyűjteménnyel rendelkező könyvtárakra és közgyűjteményekre.*

Az osztott katalogizálás (és a retrospektív adatbevitel) eredményeként létrejövő online katalógus a felhasználó könyvtárak számára is hasznos:

- tudomást szereznek a Magyarországon található dokumentumokról,
- saját katalógusuk számára letölthetik az adatokat,
- meggyorsítja a könyvtárközi kölcsönzést.

Szakosított adatbázis-építés és -szolgáltatás

A közgyűjtemények munkamegosztásban hozták létre a szakterületi (pl. gazdasági vagy jogi szakirodalmi) és területi (pl. helyismereti) információs adatbázisokat, és ezeket teszik hozzáférhetővé a hálózaton. Ugyancsak szükséges a vásárolt adatbázisok hozzáférhetőségének biztosítása a hálózaton.

Dokumentum-ellátás

A dokumentumokhoz való hozzáférés biztosításában a megvásárlás helyett egyre inkább teret nyer a dokumentum-ellátás, azaz pl. a folyóirat előfizetése helyett a kívánt cikk másolatát egy ún. dokumentumellátótól rendelik meg, vagy a kért könyvet a dokumentumellátótól kölcsönzés formájában szerzik be. A szolgáltatás működtetéséhez meg kell valósítani az országos dokumentumellátó rendszert.

Az információs vagyón digitalizálása, adatbázisok építése

A program egyik legfontosabb eleme a létrejövő **információs hálózat tartalmi feltöltése**.

Az államnak egyrészt közvetlenül részt kell vennie az adatbázisok előállításában, másrészt az államnak kell ösztönözni és összehangolni a vállalkozói szféra által végzett, a kulturális örökség tartalmi feltárását célzó tevékenységeket. Többek között e cél érdekében fogja létrehozni a minisztérium a Neumann János Multimédia Központot és Digitális Könyvtárat.

- Közvetlen állami részvétel:

- támogatás a kormányzati, önkormányzati és egyéb (pl. bírósági, törvényhozási stb.) adatbázisok megvalósításához,
- támogatás a közgyűjteményeknek a kulturális örökség digitalizálásához (pl. virtuális múzeumok létrehozása), a könyvtári katalógusok retrospektív konverziójához,
- támogatás a közgyűjteményeknek szakirodalmi és helyismereti információs adatbázisok előállításához,
- támogatás a Neumann János Multimédia Központ tevékenységéhez a magyar digitális információs vagyón feltárása céljából (metaadatbázis létrehozása pl. Interneten valós keresés segítésére).

- Közvetett állami részvétel:

- hozzájárulás a magánvállalkozások által végzett kulturális tartalomipari tevékenységekhez, multimédia alkalmazások megvalósításához,
- közhasznú információs szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások ösztönzése.

Az elektronikus adathordozókon megjelenő dokumentumok beszerzése és szolgáltatása

A világ tartalomipari termelésének legjavát elérhetővé kell tenni a hálózaton. Ehhez állami támogatást kell nyújtani a közgyűjteményeknek a digitális formában elérhető dokumentumok beszerzéséhez, a térítéses adatbázisok használatához.

A közgyűjteményi szakemberek képzése, továbbképzése

Az információs társadalom által támasztott követelmények, az új és állandóan megújuló technika, az információs robbanás szükségessé teszi az információ feldolgozásával, közvetítésével foglalkozó szakemberek képzését, továbbképzését. A képzés bázisa lehet a Neumann János Multimédia Központba tervezett jól felszerelt oktatási kabinet.

Hogy áll a program megvalósítása?

A hamarosan az Országgyűlés elé kerülő kulturális szaktörvényekben megfogalmazódik a könyvtárak fokozott szerepe az információs társadalomban, valamint a kulturális örökség digitális adathordozókra való átmentésének fontossága. A törvénytervezet normatíva alapján számított összeget rendel a közgyűjtemények tematikai fejlesztésére és az információs társadalomban betöltött szerepüknek megfelelő tevékenységeik fenntartására. Ez biztosítékot jelent arra, hogy központi finanszírozásból a program megvalósuljon.

- Az MKM Kulturális Örökség Főosztályának felkérésére az IIF felmérést végzett a könyvtárak körében a jelenleg rendelkezésükre álló tematikai infrastruktúrájukról.
- Alapos előkészítő munka után az 1997. évben megkezdődik az OSZK számítógépes rendszerének lecserélése, amelynek megvalósulása után a teljes magyar dokumentumtermés elérhető lesz az Interneten keresztül, letölthetővé válnak a gépi formátumú rekordok vagy akár csatlakozni is lehet a központi rendszerhez.
- Az elmúlt év végén megindult az országos múzeumok közös nyilvántartási rendszerének kialakítása, ezen intézmények Internet-végpontot kaptak, és 1997-ben a közös szerver és a szoftver is rendelkezésükre fog állni.
- Az idén megkezdődtek a Neumann János Multimédia Központ és Digitális Könyvtár kialakításának előkészületei. Hamarosan az intézmény előd-szervezete megindítja a kulturális javak összehangolt digitalizálási programját, a multimédia-gyűjtemény gyarapítását, az elektronikus könyvtár fejlesztésének támogatását, hogy mire 2000. augusztusában megnyíljon a Központ, ne csak az üres falak fogadják a látogatókat.

A program megvalósításához az Államiságunk 1000 éve Emlékbizottság megbízásából igénybe vesszük dr. Tószegi Zsuzsanna (OSZK) szakmai segítségét.

A program ütemezése

1997–98 során

- Meg kell valósítani a központi gyűjtő és elosztó könyvtár telematikai infrastruktúrájának kiépítését. Az osztott katalogizálást működtetni kell és a szakkönyvtárak körét ki kell terjeszteni. Minden megyei könyvtár számára biztosítani kell az osztott katalógushoz való hozzáférést.
- Ki kell építeni az országos múzeumok és a megyei központi múzeumok, valamint a közlevéltárak hálózati kapcsolatait. Ki kell fejleszteni a közös múzeumi nyilvántartási rendszert.
- Meg kell kezdeni a közös múzeumi adatbázis feltöltését, folytatni a retrospektív katalógus konverziót.
- A Magyar Elektronikus Könyvtár fejlesztése, bővítése.
- Ki kell dolgozni a kulturális örökség digitalizálására vonatkozó tervet, és ennek megfelelően meg kell kezdeni a munkát (pályázatok, kiírása, elbírálása).
- Pályázatok kiírása és elbírálása szakmai, kormányzati, önkormányzati, közhasznú információs adatbázisok létrehozására, fejlesztésére, szolgáltatására.
- Ki kell alakítani a digitális információkra vonatkozó metaadatbázis szerkezetét, és meg kell kezdeni a feltöltését.
- Meg kell kezdeni a dokumentum-ellátó rendszer kiépítését.
- Ki kell dolgozni a képzés (internetes távképzés) metodikáját, az első tanfolyamokat meg kell tartani.

1999-ben

- Minden jelentős gyűjteménnyel rendelkező könyvtárat be kell vonni az osztott katalogizálásba (az országos múzeumok könyvtárait is). A megyei, városi könyvtárak és levéltárak számára biztosítani kell az osztott katalogizálásban való részvételt.
- Meg kell valósítani a könyvtárközi kölcsönzés online menedzselését. Az összes múzeum (140) bekapcsolása a hálózatba.
- A közgyűjtemények lokális rendszereinek kiépítése ill. korszerűsítése.
- A kulturális örökség digitalizálására vonatkozó további pályázatok kiírása, elbírálása.
- Pályázatok kiírása és elbírálása szakmai, kormányzati, önkormányzati, közhasznú információs adatbázisok létrehozására, fejlesztésére, szolgáltatására.
- Folytatni kell a közös múzeumi adatbázis feltöltését, a retrospektív katalógus konverziót.
- A digitális információkra vonatkozó metaadatbázis feltöltésének folytatása, aktualizálása.
- A dokumentum-ellátás teljes körű alkalmazása.
- A képzés (internetes távképzés) további tanfolyamait meg kell tartani.

2000-ben

- A Neumann János Multimédia Központ átadása, a metaadatbázis működése.
- A közgyűjtemények lokális rendszereinek korszerűsítése.
- A települési könyvtárak többségének bekapcsolása a hálózatra, az osztott katalógus elérésének biztosítása.
- Újabb intelligens települések, városok, régiók megvalósítása.
- Az évfordulóhoz kapcsolódó multimédia alkalmazások megvalósítása.
- Az intelligens ország bemutatása a világnak.

Budapest, 1997. július 28.

Rónai Iván
főosztályvezető

Skaliczki Judit
osztályvezető

Közszereplők tudományos alkotásainak megismerhetőségével kapcsolatban lefolytatott adatvédelmi biztonsági vizsgálat megállapításait összegző

ajánlás

I.

Egy újságíró beadvánnyal fordult hivatalomhoz, melyben előadta, hogy meg akarta ismerni Dr. Torgyán József országgyűlési képviselő jogi egyetemi doktori disszertációját. Az újságíró egy rádiós dokumentumműsor elkészítéséhez akarta elolvasni Torgyán József 1954-ben írt egyetemi doktori disszertációját. A disszertációt őrző kari könyvtárat felügyelő (ELTE Állam- és Jogtudományi Kara) dékán azonban elutasította a kérését. A dékán szerint a szakdolgozat belső intézményi iratnak minősül, mely „rendeltetését tekintve nem a nyilvánosság számára készül, hanem az egyetemi képzési követelmények teljesítésének része”, a betekintés engedélyezése csak a szerző előzetes hozzájárulásával engedélyezhető.

Álláspontom szerint az egyetemi doktori disszertációk tudományos igényű alkotások, melyeket – amint arra a dékán úr helyesen rámutatott – megillet a szerzői jogi védelem. A *könyvtárakról szóló 1976. évi 15. törvényerejű rendelet* végrehajtására kiadott 17/1976. (VI.7.) Mt rendelet 9. § (2) bekezdése szerint a tudományos értékű irat „könyvtári jellegű kézirat”-nak, könyvtári anyagnak minősül. A kari könyvtár korlátozott nyilvánossággal működik (a fenntartó azonban nyilvános működést is engedélyezhet). A korlátozottan nyilvános könyvtár állomá-

nyának használatára jogosultak körét a könyvtár szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni. E szabályzat korlátozhatja a könyvtár használóinak körét. A kari könyvtár volt vezetője megkeresésemre arról tájékoztatott, hogy a hatályos „Szervezeti és Működési Szabályzatuk”-at kiegészítő „Működési Szabályzat és Olvasótermi Rend” 1. pontja szerint a könyvtárak „korlátozottan nyilvános jellegű”. Az oktatókon, diákokon, kutatókon kívül más személyek csak a kari dékán vagy helyettese engedélyével használhatják a könyvtár anyagát.

Az Alkotmánybíróság 34/1994. (VI.24.) AB sz. határozatának III. részében többek között kimondja, hogy: „*az Alkotmány 70/G. §-a a a tudományos élet szabadságának tiszteletben tartása és támogatása kimondásával, és annak deklarálásával, hogy tudományos igazságok kérdésében állást foglalni csak maga a tudomány lehet kompetens, nemcsak alapvető jogállami és alkotmányos értéket nyilvánít ki, hanem szubjektív jogként fogalmazza meg a tudományos alkotás szabadságát, továbbá a tudományos ismeretek megszerzésének – magának a kutatásnak – és tanításának szabadságát, mint az ún. kommunikációs alapjogok egyik aspektusát*”, valamint: „*A tudományos tételek, megállapítások és igazságok szabad keresése, továbbá a tudományos eszmék és nézetek szabad áramlása, így az egész társadalom, az emberiség, fejlődésének alapfeltétele és az individuum szabad kibontakozásának is egyik biztosítója*”.

Álláspontom szerint nem indokolt az egyetemi doktori disszertációkba történő betekintés engedélyezését a szerző hozzájárulásától függővé tenni. Véleményem szerint az egyetemi doktori disszertáció lényegi sajátosságait tekintve nem „belső intézményi irat”, hanem könyvtári anyag: könyvtári besorolását tekintve „könyvtári jellegű kézirat”, valójában tudományos alkotás. Igaz, hogy az egyetemi doktori disszertáció sikeres megvédése a záróvizgára bocsátás feltétele, az egyetemi követelmények teljesítésének része, ugyanakkor önálló tudományos alkotás, szerzői mű. A könyvtár állományába tartozó tudományos művek megismerésének joga elsősorban a könyvtárat alanyi jogon használókat illeti meg, de ez a jog a szerző személyére, közszereplésére tekintettel más személyeket is megillet. Az Alkotmánybíróság több határozatában kijelentette, hogy állandó gyakorlata szerint „*az állami tisztviselők és más közszereplő politikusok alkotmányosan védett magánzféréja másokénál szűkebb: különösen ki kell tenniük magukat mások kritikájának [...] A közhatalmat gyakorlók vagy a politikai közszereplést vállalók esetében a személyeknek – különösen a választópolgároknak – a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő joga elsőbbséget élvez az előbbieken olyan személyes adatainak védelméhez képest, amelyek a köztevékenységük és annak megítélése szempontjából jelentősek lehetnek*” (34/1994. (VI.24.) AB határozat, 60/1994. (XII.24.) AB határozat).

Dr. Torgyán József a mai magyar közélet ismert személyisége, országgyűlési képviselő, parlamenti párt elnöke. A rádiós újságíró be kívánja mutatni a politikus életútjának korábbi állomásait, szakmai eredményeit, nem sérti a szerzői személyiségi jogait azzal, ha meg akarja ismerni egyetemi doktori disszertációját és erről említést tesz a műsorban. A disszertációt őrző könyvtárnak az információszabadság alkotmányos elve alapján betekintést kell engednie az újságíró számára. A betekintési jog engedélyezése azonban véleményem szerint nem foglalja magában a szakdolgozat kölcsönzésének, lemásolásának jogát. A betekintési jog

gyakorlása, illetve az annak felhasználásával készült mű azonban nem sértheti – például inkorrekt idézéssel – a szerzői személyiségi jogait. Erre fel kell hívni a betekintő figyelmét.

II.

Egy másik újságíró Horn Gyula miniszterelnök 1977-ben írt kandidátusi disszertációját szeretne volna elolvasni, a Magyar Tudományos Akadémia kéziratárában azonban azt közölték vele, hogy a mű „zárolt anyag”, nem kutatható.

A disszertáció titkossá minősítésével kapcsolatban vizsgálatot folytattam, ennek során kiderült, hogy azt sokáig az MTA kéziratára őrizte, de 1994-ben a Tudományos Minősítő Bizottság, a mai Doktori Tanács elődje bekérte annak megvizsgálása céljából, hogy indokolt-e még a zárolt kezelés fenntartása.

A Magyar Tudományos Akadémia köztestület, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 65. § (1) bekezdése alapján közfeladatot lát el, és mint ilyen szerv a *személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról* szóló 1992. évi LXIII. törvény 19. § (1) bekezdése szerint a feladatkörébe tartozó ügyekben köteles elősegíteni a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását. Ezt alátámasztja a Ptk. 65. § (5) bekezdése is, eszerint:

„(5) A köztestület által ellátott közfeladatokkal kapcsolatos adatok közérdekűek.”

Az MTA Doktori Tanácsának elnöke többszöri levélváltás után közölte, hogy a zárt védést egyfelől az MTA Világgazdasági Kutató Intézetében megtartott előzetes munkahelyi vita résztvevői javasolták, másfelől az MSZMP KB Külügyi Osztályának vezetője, aki azt kérte, hogy „a védelem ne legyen teljesen nyilvános”. A Doktori Tanács elnöke végezetül arról tájékoztatott, hogy az MTA irattárában végzett tüzetes vizsgálat ellenére nem járt eredménnyel annak a szakbizottsági határozatnak a felkutatása, amely a dolgozat védelmének és őrzésének zárt kezelését rendelte volna el.

Az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény 28. § (2) bekezdése szerint az 1980 előtt keletkezett minősített iratok minősítését a törvény hatálybalépésétől (1995. július 1.) számított 1 éven belül felül kell vizsgálni, e határidő elteltével minősítésük megszűnik. Erre tekintettel – ha jogszerűen minősítve is lett volna Horn Gyula kandidátusi disszertációja – e határidő elmúltával e minősítését elvesztette volna. A beszerzett iratokból azonban kitűnik, hogy a disszertáció nem volt minősítve.

III.

Az ügygel kapcsolatban az alábbi ajánlásokat teszem:

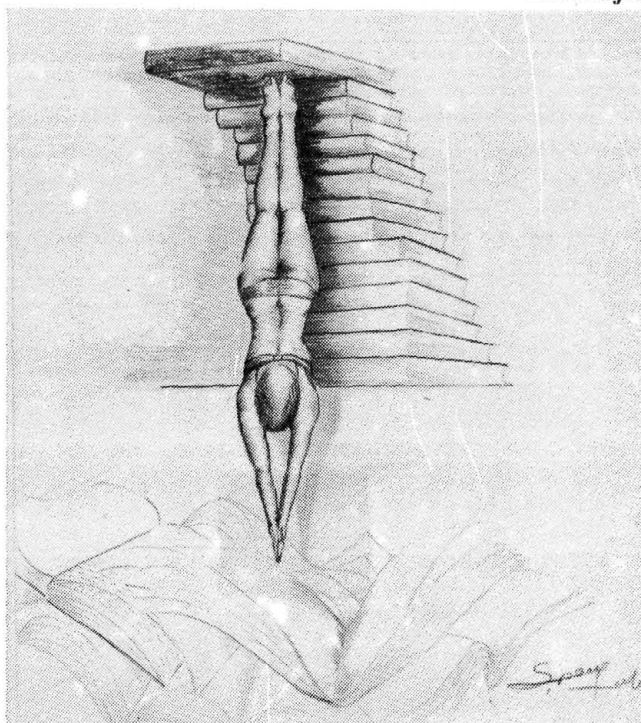
- A demokratikus társadalmakban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, a közérdekű adatok megismerésére. Magyarországon az 1993. évi XXXI. törvényben kihirdetett – az Európa Tanács által 1950-ben elfoga-

dott – „Egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről” 10. cikke szerint a véleménynyilvánítás szabadsága magában foglalja a véleményalkotás szabadságát és a információk, eszmék megismerésének és közlésének szabadságát országhatárokon tekintet nélkül és anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhatna. Az információszabadság korlátozása csak akkor fogadható el alkotmányosan indokoltan, ha az más alapjog érvényesülése miatt szükséges.

- Az egyetemi doktori és a kandidátusi disszertációk tudományos alkotások, melyeket megillet a szerzői jogi védelem. Nem indokolt az ezekbe történő betekintés engedélyezését a szerző hozzájárulásától függővé tenni. A könyvtárak állományába tartozó tudományos művek megismerésének joga elsősorban a könyvtárat alanyi jogon használókat illeti meg (különösen esetleg korlátozott nyilvánossággal működő egyetemi vagy kari könyvtár esetén), de ez a jog az ismert politikus szerző személyére, közszereplésére tekintettel más személyeket is megillettehet.
- A hatályos magyar jog szerint csak az az irat, dokumentum lehet „titkos”, vagy „nem nyilvános”, amelyet pontosan körülírt jogszabályi felhatalmazás alapján illetékes szervek vagy személyek hivatalos eljárás során megfelelő indokokkal írásban minősítettek, illetőleg amelyek nyilvánosságát törvény korlátozza. A tudományos alkotások nyilvánosságát, ha a szerző országosan ismert közszereplő, politikus, a mű titokminősítése hiányában – tekintettel a társadalom információigényére is – biztosítani kell.

Budapest, 1997. július 30.

Dr. Majtényi László

Ezt olvastuk

A *Kisebbségkutatás* 1997. évi 2. számában figyelmet érdemlő cikkben számol be *Csorba Béla* egy – véleménye szerint – sajnálatosan visszhangtalanul maradt 1994-es felméréséről, amelyet a Matica srpska könyvtáros szakemberei készítettek a *vajdasági közkönyvtárak magyar nyelvű állományáról*. Úgy ítéli meg: a vizsgálat eredményei napjainkra is érvényesek, „mert 1994 óta a közkönyvtárak helyzete lényegesebben nem javult.”

A jelentés megrajzolta képet a szerző siralmasnak minősíti, s ennek egyik fontos okát abban látja, hogy a könyvtárfenntartó önkormányzatok nemcsak beruházásokra nem tudtak eszközöket fordítani, de új könyvek vásárlására sem volt anyagi fedezetük. Ahol mégis volt minimális gyarapodás, az mind ajándékozás következménye.

Némi csökkenés a terület közkönyvtárainak számában is megfigyelhető: a 44 községi népkönyvtárnak 1992-ben 248, 1993-ban már csak 208 fiókja működött. Még súlyosabb gond azonban a magyar könyvállomány szűkössége és az új beszerzések lehetetlensége a fentiek közül abban a 32 könyvtárban, amely magyar nyelvű könyveket is gyűjt. (Az átlag: 1,60 könyv/lakos). „Katasztrofális állapotokra” is hoz példákat: Titelben ezer magyar lakosra 175, Szécsányban 2400 főre 50 magyar nyelvű könyv jut – s még Újvidéken is csak 18 ezer könyvből válogathat a 20 ezer főt számláló magyarság. *Csorba* megjegyzi: ezzel párhuzamosan a szerb nyelvű állományrészben mindenütt tapasztalható volt kisebb-nagyobb mértékű növekedés.

A helyzet sürgős javítása érdekében mindenképp előtérbe kell hozni a magyar többségű (s „félíg-meddig magyar önkormányzatú”) községek vezetőit ösztönzi az anyagi támogatás módjának megkeresésére. Emellett szorgalmazza a pártok és egyéb politikai szervezetek fellépését az említett diszkrimináció ellen, valamint az önálló magyar olvasóköri megalapításának támogatását. Nekünk, anyaországiaknak pedig arra hívja föl a figyelmünket, hogy a „Magyarországról érkező céltámogatásokat elsősorban a szörvény helyzetű, de még életképes magyar közösségek és könyvtáraik megsegítésére kell felhasználni.”

„Szolgáltatások – térítések – szponzorálás”

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete 29. vándorgyűlése

Kecskeméten, augusztus 7–9-én rendezte meg a Magyar Könyvtárosok Egyesülete 29. vándorgyűlését. A címben megjelölt témakör – úgy tűnik – nem kíván kommentárt. Annál is kevésbé, mivel a könyvtári törvény tervezete nem sokkal előbb vált ismertté a napisajtóból, és mindenkinek ad oculos bizonyította: szakmánk középponti kategóriája, nervus reruma a szolgáltatás. Hisz nem is könyvtári törvényről van szó, hanem a könyvtári ellátásról szóló törvényről, az ellátást pedig – minek másnak – bizvást nevezhetjük, tekinthetjük szolgáltatásnak. A törvény az ellátás szükségességét az állampolgár információk iránti igényeiből, az információkhoz való jogaiból vezeti le, és ezzel máris ott vagyunk a vándorgyűlés-cím második kategóriájánál, a térítésnél. Mi jár ingyen, mi jár térítésért stb. A szponzorálás ugyan nem következik a törvényből, amely hiszen épp soha nem látott anyagi alapot teremt a könyvtári ellátáshoz, ám annál inkább következik abból a közegből – gazdasági, társadalmi, kulturális közegből – amelyben él az információigénylő, ellátást, szolgáltatást „kikényszerítő”, azért – esetleg – fizetni is hajlandó, netán azt szponzorálni is óhajtó, vagy legalábbis ilyenféle ténykedésnek megnyerhető – állampolgár. A vándorgyűlés témája és a törvény tehát szerves összekapcsoltságban jelentkezett mind az előadásokban, mind a szekcióülések vitáin, mind a magán, de korántsem csupán magánérdekű beszélgetések során.

A vándorgyűlés helyszínét (új, hatalmas, gyönyörű stb. könyvtár) és szervezését illene, de nemigen lehetséges dicsérni. Aki ott volt, tudja, milyen remekül, olajozottan, időbeosztást, témakezelést remekül megoldottan zajlottak a dolgok, mennyire szép, meghitt és visszafogottan elegáns volt minden. Aki nem volt ott, az a panegirikuszokkal nem sokra juthat. Tény, hogy a debreceni vándorgyűlésen néhányaktól panaszolt, elsősorban a párhuzamosságok zavaró-zavarbaejtő hatásait kiemelő vélekedések és javaslatok ezúttal tárgytalanná váltak. Persze azért, bármily jó volt a programozás és egyeztetés, a dolog természetéből következően senki sem lehetett mindenütt, mindenhol jelen. A 3K következő száma (számai) igyekeznek nemcsak a legfontosabb előadásokat közölni, de részletes beszámolókat is nyújtani a szekcióülések hozamáról.

Mostani számunkban a vándorgyűlést mintegy megnyitó, az első nap reggelén megtartott nyílt nap magisztrális előadását hozzuk. *Vajda Erik*, az MKE elnöke ebben az előadásban (amelynek írásvetítőre szánt anyaga magáért beszél) nemcsak megütötte az egész vándorgyűlés alaphangját, de mintha végső mondanóit

is anticipálta volna. A további előadásokat (így *Lengyel László* igen nagy várakozással várt, és e várakozásokat maximálisan betöltő nagyelőadását, *dr. Skaliczki Judit* klasszikusan hermeneutikai, értelmező prelektumát és a többiekét) a jövő számban közöljük.

Az MKE szakmai érdekvédelmi feladatai és együttműködése más szervezetekkel –

kitekintéssel a könyvtári törvényre

Szakmai érdekvédelmi tézisek

I.

1. A könyvtár érdekei azonosak a könyvtárhasználók (olvasók) érdekeivel
2. Ez nem szükségképpen az egyedi olvasó érdekeit jelenti, hanem az olvasók és lehetséges olvasók összességének egymással összehangolt érdekeit
3. Az 1. alattiakból következően a könyvtár kizárólagos szakmai érdeke az olvasók könyvtári úton kielégíthető információigényeinek felkeltése és kielégítése, tehát
4. Nincs önmagában való, ezen kívüli könyvtári szakmai érdek.

Szakmai érdekvédelmi tézisek

II.

5. Minden speciális könyvtári szakmai érdek (pl. a gyűjtemény fejlesztése, feltárása, megőrzése és szolgáltatása, vagy a könyvtár szervezeti és technológiai fejlesztése) az általános szakmai érdekből következik
6. Mivel a különféle könyvtárak adott esetben más olvasó-csoportokat szolgálnak ki, ebből eltérő szakmai érdekek következhetnek, amelyek azonban az állampolgárságot kiszolgáló könyvtári rendszeren belül harmonizálhatók.
7. A könyvtáros szakmai érdeke azonos a könyvtár szakmai érdekeivel, (következésképpen az olvasó érdekeivel), vagy azokból következik (pl. továbbképzési érdek).

8. A könyvtárosok és más könyvtári munkatársak egyéni vagy csoportérdekei nem szükségképpen azonosak a szakmai érdekekkel, sőt azokkal ellentétbe is kerülhetnek
9. A vezetés egyik feladata (a törvényalkotástól a szakfelügyeleten át a könyvtári menedzsmentig), hogy az egyéni és csoportérdekeket minél inkább összehangolja a könyvtári szakmai érdekekkel (pl. ösztönzők alkalmazásával).

Szakmai érdekvédelmi tézisek

III.

10. Elvben és általában a könyvtári szakmai érdekek egybeesnének a fenntartók társadalmi érdekeivel, de e szinten annyiféle társadalmi érdek ütközik, hogy a könyvtári szakmai érdekek érvényesüléséért tenni, gyakran harcolni kell.
11. Az MKE viszonyát a többi szakmai és a munkavállalói érdekvédelmi szervezetekhez elsődlegesen a könyvtári szakmai érdekek érvényesítése határozza meg.

Az MKE együttműködése más szakmai szervezetekkel

Az MKE általános álláspontja az erők összefogásáról és a különféle álláspontok artikulálásának és egyeztetésének lehetőségeiről (KIK, EKSZ, MOKSZ).

Az általános álláspont korántsem zárja ki, sőt indokolja az együttműködést a szakmai szervezetek között.

Az együttműködés egyre javul. Különösen mintaszerű volt az együttműködés a KIK-kel a könyvtári törvény előkészítése kapcsán.

Az együttműködés nem zárja és nem is zárhatja ki a vitákat, ami nem baj, ha kölcsönös a tisztelet egymás és egymás véleménye iránt.

Bizonyos mértékig objektíve eltérő az együttműködés az össz-könyvtári szervezettel (KIK) és a könyvtártípusokat képviselő szervezetekkel

Az MKE együttműködése a munkavállalói érdekvédelemmel

Ez elvben nem csak MKE / KKDSZ kérdés lenne, hanem pl. MKE szervezetek és az érdekelt könyvtárak közalkalmazotti tanácsai közötti együttműködés is – ami lehetséges fejlődési út.

A KKDSZ-szel – mint közismert – az együttműködés az utóbbi időben nem volt zökkenőmentes. Itt nem csak a – főleg félreértés szülte indulatokból keletkezett – levélváltásról van szó.

Objektív ellentét az, hogy a KKDSZ feladatához híven a munkavállalói érdekeket artikulálja, ami nem mindig azonos a szakmai érdekekkel. Az MKE ilyen esetekben nyílt vitára, a megállapodás és az egyeztetett elvek értelmében való együttműködésre, és – ha szükséges – az ellenvélemény védelmére törekszik.

Amikor a fenntartóval, vagy a szakfelügyelettel vitában állunk, az esetek többségében hasznosabb a lehetséges együttműködés, a reális érvelés, a szívósság és a rugalmasság, mint a politikai jellegű harc. Ezt a könyvtári törvénytervezet története is jól példázza.

Minden együttműködés alapelve kell, hogy legyen a kölcsönös tisztelet, a saját álláspont érzelmileg is fűtött, egyedül elfogadható álláspontként való védelme helyett.

Sokkal több az ami objektíve egyesít, mint ami szétválaszt. Az MKE eddig is ehhez tartotta és a jövőben is ehhez tartja magát.

A törvénytervezet

Úgy véljük, hogy egészében és a legtöbb részletet illetően korszerű nyilvános könyvtári ellátási törvénytervezet született. Ennek érdekében igyekeztünk megtenni a magunkét.

Számos dolog nem úgy alakult, ahogy szeretnénk volna (példákkal szolgálhatok), de több volt az olyan pont, ahol álláspontunkat érvényesíteni tudtuk, mint ahol nem.

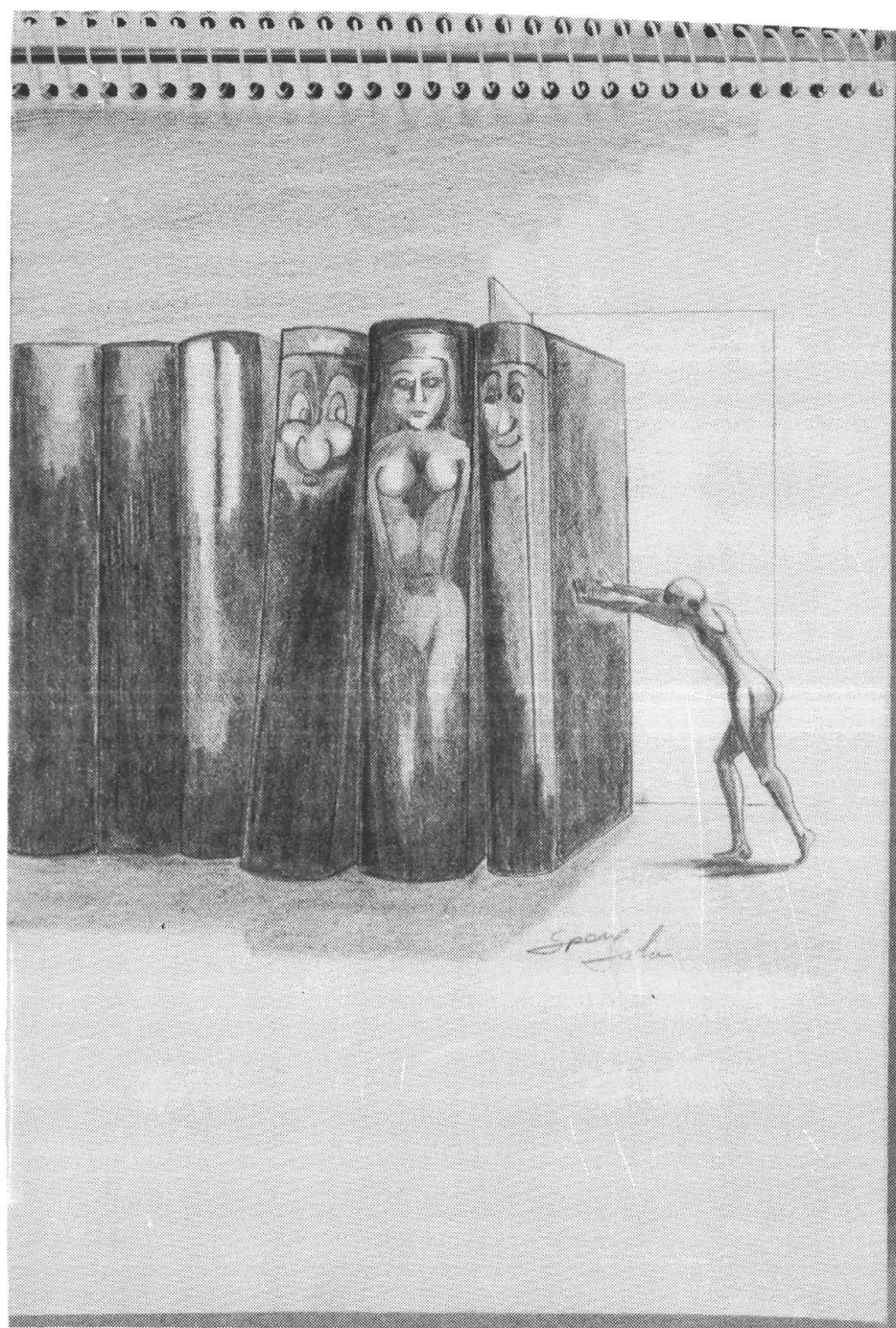
Sajnáljuk, hogy végül is összevont törvénytervezet készült, de annak jelenlegi tartalmát figyelembe véve ezt nem tartjuk olyan károsnak, mint korábban.

Sajnáljuk, hogy nem sikerült több garanciát elfogadtatni, de úgy véljük, hogy az elvi garanciákat mindnyájunk erőfeszítésével a gyakorlatban is érvényesíteni lehet.

Nagyon sajnáljuk, hogy a közoktatási törvénynek az iskolai könyvtárakat (és ezért a tanulókat és a jövő társadalmát) sújtó rendelkezéseit nem sikerült módosítani. E törekvésünket azonban nem adjuk fel.

Most pedig kezdődjék a vita minderről és minden más közérdekű, az MKE-t érintő könyvtári-könyvtárosi témáról!

Vajda Erik

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség hírei

A szövetség véleményezésre megkapta a szerzői jogi szabályozás felülvizsgálatának koncepcióját. Véleményünket elküldtük a művelődési minisztérium illetékes osztályára, és felkérésre részt veszünk a további egyeztetésben is.

Eljuttattuk véleményünket az MKM Könyvtári Osztályához a készülő kötelesempéldány rendeletről.

A Határon Túli Magyarok Főosztálya könyvtárfejlesztési programot indít a határon túli magyar könyvtárügy támogatása érdekében. A program keretében meghívásos pályázatot hirdettek. A támogatásokról szakértői testület dönt, melynek munkájában a KIK részéről dr. Domsa Károlyné vesz részt

Szeptember 3-án ülést tart a szövetség megyei könyvtári tagozata, a napirenden egyébeken mellett szerepel a térítéses szolgáltatások és a szakfelügyelet szabályozása.

Novemberben ismét szervez könyvtári menedzsment és marketing tanfolyamot a KIK. A jelentkezési felhívást minden tagkönyvtárnak megküldtük.

Hírlevél a Magyar Könyvtárosok Egyesülete tagjaihoz

Lezárva: 1997. július 30.

69. szám

Személyi hírek

MKE-emlékérem '97 – A szervezetek és az elnökség előterjesztése és a tanács szavazatai alapján az emlékérmeket idén a következő kollégák nyerték el: Gyergyádesz Lászlóné (Bács-Kiskun Megyei Szervezet), Gyuris György (Bibliográfiai Szekció), Mader Béláné (Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesülete), Murányi Lajos (Társadalomtudományi Szekció), Varga Róbert (elnökség). Folytatódik az a hagyomány, hogy ebben a kitüntetésben részesítünk egyes külföldi kollégákat is. Idén Heinz Buchmüller (a Büchereiverband Österreichs titkára), Eduard Duijker (a holland NBLC igazgatója) és Elisabeth Simon (a DBI Bibliothekarische Auslandsstelle munkatársa) kapja meg a plenáris ülésen az MKE-emlékérmeket a magyar könyvtárügy és könyvtárosok támogatása terén szerzett sokéves érdemeiért.

Elnökségi hírek

Elnökségi ülés, 1997. június 12. – A napirenden mindenekelőtt a könyvtári törvény aktuális ügyei kerültek szóba. – Az elnökség ezután megvitatta, hogy milyen témákat javasol a maga részéről a Nemzeti Kulturális Alap Könyvtári Kollégiuma számára a következő pályázatok kiírásához: egyrészt az országos könyvtári-információs rendszer működését biztosító, széles értelemben vett eszköz-ellátás fontosságát hangsúlyozta, másrészt fontosnak tartja, hogy a tartós feladatokra (pl. retrokonverzió, ellátó rendszerek) további támogatást nyújtson az NKA. – Nagy Attila szakmai elfoglaltsága miatt lemondott elnökségi tagságáról és a Képzési Bizottság elnöki tisztéről, a továbbiakban az elnökség póttagja lesz. Az elnökség új tagja Tuba László eddigi póttag lett, míg a Képzési Bizottság elnöki tisztét a jövőben Horváth Tibor tölti be. Az elnökség szeretné az eredeti struktúrát megtartva, a tagokat delegáló szervezetekkel együttműködve megújítani a bizottság munkáját. – A tervek szerint megújul az Etikai Bizottság, amelynek munkáját Ottovay László fogja majd össze.

Újra a kötelezpéldány-szolgáltatásról – Az MKM a könyvtári törvény tervezetével kapcsolatban újra napirendre tűzte a kötelezpéldány-szolgáltatás megoldásának kérdését. A szakmai szervezetek, a KKDSZ és az OSZK képviselőiből alakult munkacsoport megvitatta a lehetséges megoldásokat az 1995. évi kor-

mányrendeletet alapul véve. Rády Ferenc, az OSZK főosztályvezetője ezt követően előterjesztési javaslatot készített, amelyet 1997. augusztus 10-ig véleményezni a munkacsoport tagjai.

Fitz-díj – Az idei vándorgyűlésen az 1996-os könyvtermésből a következő művek részesülnek Fitz-díjban a könyvtárosok szavazatai alapján: Világ – egyetem sorozat (Kulturtrade K.); Gerő András et al.: Volt egyszer egy Magyarország. A századvég és a századelő világa (Magyar Nemzeti Múzeum – Balassi K.); Nagy magyar mesemondók sorozat (Unikornis K.); Osiris klasszikusok sorozat; Rónai Mihály András: Nyolc évszázad olasz költészete (Magvető).

OSZK-szoftver – Vajda Erik az OSZK átalakítását segítő konzultatív testület tagjaként az egyesület képviselőjében szakvéleményt készített Az OSZK új számítógépes rendszerének követelményei c. anyagról. Mivel a dokumentum véleményezésére igen szoros határidő állt rendelkezésre, nem volt lehetőség arra, hogy a szakvélemény elkészít(tet)ését megelőzően a tervezetet széleskörben körözzük.

Országos Közgyűteményi és Könyvtári Információs Hálózat – Az ezeréves magyar államiság megünneplésének kiemelkedő jelentőségű programja lesz a hálózat kialakítása (a közgyűtemények tematikai infrastruktúrájának fejlesztése; az intézmények hálózatba szervezése; az információs vagyion digitalizálása, adatbázisok építése; az elektronikus adathordozókon megjelenő dokumentumok beszerzése és szolgáltatása). A művelődési és közoktatási miniszter megbízásából az egyesület elnökét felkérték, hogy vegyen részt a hálózat kidolgozását végző bizottság munkájában.

Szerzői jogi törvénymódosítás – Kormány-előterjesztés tervezet készült az Igazságügyi Minisztériumban a szerzői jogszabályok átfogó felülvizsgálatának koncepciójáról. Az MKE is lehetőséget kapott észrevételeinek megtételére. Az elnökség megbízásából Papp István véleményezte a tervezetet, főként az új technológiai fejlemények és dokumentumtípusok, a térítési díjak, a másolás, valamint a joganyagok a nemzetközi gyakorlattal való összehangolása szempontjából. Észrevételeinek összegzéseképpen azt javasolta, hogy az IM és az MKM szakértői – néhány könyvtáros bevonásával – tekintsék át a szerzői jog és a szomszédos jogok szempontjából a könyvtári gyakorlatot, különös tekintettel az új könyvtári törvény tervezetében foglaltakra.

Mi történt a szervezetekben?

Helyismereti könyvtárosok IV. országos tanácskozása – 1997. július 23. és 25. között Miskolcon a Helyismereti Könyvtárosok Szervezete és a Bibliográfiai Szekció közös rendezvényén a határon túli és a nyugati magyar kultúráról, irodalomról hangzott el Pozsgay Imre, Görömbei András és Kabdebó Lóránt előadása. Stefan Kolivosko a kelet-szlovákiai, Kiss Jenő az erdélyi, Galambos Ferenc Ireneusz a burgenlandi, Kis Gusztáv pedig a szabadkai helyismereti munkát ismertette. Bemutatták a vendéglátó megye helyismereti munkáját, új kiadványait. A programot Kéglí Ferenc és Bakó Anna szakmai előadása egészítette ki. A száznegyven vendégnek igazi élmény volt a Bódva völgyében tett kirándulás, nemkülönben a két könyvtárigazgató kolléga, Müller Imréné és Laki Lukács László népi ihletésű szönyegeknek, szötteseinek kiállítása.

Kisalföldi Könyvtárosok és Könyvtárak Egyesülete (KKKE) – A KKKE a tavalyi kirándulás sikerén felbuzdulva ez év júniusában a Székelyföldre szervezett egyhetes programot. A résztvevők könyvtáros kollégákkal is találkoztak és beszélgettek, megismerkedtek a csíkszeredai és sepsiszentgyörgyi megyei könyvtár, a szovátai városi könyvtár munkájával. A győri megyei könyvtár jóvoltából értékes gyermek- és ifjúsági könyveket is vittek ajándékba. – A Sallai Társaság és a KKKE kerek születésnapjukat ünneplő Győr-Moson-Sopron megyei tagjai – Mezei György (70), Mónus Imre (70), Mészáros Józsefné (60), Mészáros Antal (60) – tiszteletére találkozót szervezett a Városi Könyvtár klubjában 1997. július 1-jén. Fodor András Kossuth-díjas költő sajnos már nem köszönthette az ünnepelteket. Váratlan halála megrendítette az egybegyűlteket. Mónus Imre emlékezett rá. Az ünnepelteket a Sallai Társaság részéről Gerő Gyula, az elnökség nevében Ottovay László, majd a volt munkatársak köszöntötték. A köszöntőket követően baráti beszélgetésre került sor.

Közkönyvtári Egylet (KE) – A KE és a Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesülete közös tanácskozást szervezett 1997. június 12-én Szegeden Az Európai Unió információi és a közkönyvtárak címmel. A programot követően a résztvevők Pusztaszerre látogattak el.

Somogy Megyei Szervezet (SMSZ) – Hatnapos kirándulást tettek az SMSZ tagjai július első hetében Erdélyben, Somogy testvérmegyéjében, Hargita megyében.

Pályázatok

IKTA pályázat – Az Európai Unió IV. Kutatási és technológiai fejlesztési keretprogramjában az ACTS (Advanced Communication Technologies and Services) részprogram múzeumok, galériák és könyvtárak számára kínál pályázati lehetőségeket az európai kulturális örökség multimédiás hozzáférhetőségének elősegítésére. Július 3-án információs napot és konzultációt szervezett az OMFB az Európai Bizottság XIII. Főigazgatósága szakértőjének részvételével. A pályázati lehetőségeket tartalmazó nyomtatott anyagok megtekinthetők az MKE titkárságán, a hálózaton pedig a <http://www.omfb.hu> címen érdes a részvételt támogató OMFB pályázat részleteiről tájékozódni. Az ACTS program részletes tájékoztatója megtalálható a <http://www.infowin.org> címen.

Gombocz-ösztöndíj – A felhívásra a megadott határidőig senki sem jelentkezett, ezért azt megisméltük. És mit tesz egy figyelemfelkeltő „subject” a Katalist levelező listán (t.i. Senki sem akar Amerikában tanulni?)... Öten nyújtottak be pályázatot. Közülük Zsikai Mária, a Nemzetközi Menedzser Központ könyvtárának vezetője nyerte el – igen szoros versenyben! – az MKE támogatását ahhoz, hogy az 1998/99-es tanévben a kenti egyetemen folytasson tanulmányokat.

Képzés

Kovács Máté Alapítvány – 1997. június 10-én megtartotta első ülését a Kuratórium (elnök: Fülöp Géza, tagok: Kovács Ilona, Suppné Tarnay Györgyi, Szabó Sándor, Bényei Miklós, Tóth Gyula, titkár: Hangodi Ágnes). Az Alapítvány legfontosabb adatai: 1054 Budapest, Hold u. 6.; tel./fax: 111-8634; e-posta: hangodi@ktud.elte.hu; számlaszám: 11702036-20648369 (OTP II. ker. körzeti fiók,

1023 Budapest, Frankel Leó u. 21; adószám: 18084908-1-41. Az Alapítvány célja: 1. a magyar művelődés ügyének, közelebbről a magyar könyvtári kultúra fejlesztésének támogatása oly módon, hogy tehetséges és rászoruló, a magyar felsőfokú könyvtárosképző intézményekben tanuló fiatalok egyetemi és főiskolai tanulmányaihoz anyagi és erkölcsi támogatásként ösztöndíjat biztosítson; 2. Kovács Máté szellemi hagyatékának gondozása; 3. fiatal könyvtárosok továbbképzésének támogatása: doktori program, részvétel tudományos konferencián, publikációk megjelentetése. Az intézmények és ügyének támogatását a fenti számlaszámra várják!

Nemzetközi kapcsolatok

Szlovén meghívás – 1997. október 27–29-ig Portorožban tartja éves konferenciáját és közgyűlést a Szlovén Könyvtári Egyesület A könyvtárosok és az új kihívások címmel. Az elnökség Varga Róbert póttaggal képviselteti magát a konferencián.

Előzetes rendezvénytár:

- 1997. augusztus 7–9. Az MKE 29. vándorgyűlése, Kecskemét
- 1997. augusztus 31–szeptember 5. 63. IFLA közgyűlés, Koppenhága
- 1997. szeptember 23–25. „Az információ menedzselése az orvosi könyvtárakban”, EAHIL Workshop, Budapest, Országos Széchényi Könyvtár
- 1997. szeptember 23–26. II. Nonprofit Expó
- 1997. szeptember 24. „Elektronikus dokumentumok kezelése a könyvtárakban”. Workshop. Debrecen, KLTE Könyvtára
- 1997. szeptember 25–27. A Goethe Intézet és a Francia Intézet konferenciája „Közművelődési könyvtárak egy új Európáért”, Budapest
- 1997. október 16–18. The Andrew W. Mellon Foundation Conference on Library Automation, Varsó
- 1997. november 13–14. „A magyar könyvtárügy első évtizede a harmadik évezredben – stratégiák, tennivalók”, Országos konferencia, Salgótarján
- 1998. január 26–28. 6. BOBCATSSS szimpózium, Budapest: „Shaping the knowledge society”
- 1998. június 22–27. Sixth European Conference on Medical and Health Libraries (EAHIL): „Libraries without limits: changing needs – changing roles”
- 1998. augusztus 16–21. IFLA közgyűlés, Amsterdam

Állásügyek

Állást keres:

Bármilyen könyvtári állást elvállalna Kun Ottóné Remete Klára. Magyar–történelem szakos egyetemi végzettséggel, több évtizedes munkaviszonnyal rendelkezik, ebből három évet töltött iskolai könyvtárban. Lakástel.: 175-0588. – Egyetemi könyvtár szakos végzettséggel, német felsőfokú, svéd középfokú nyelvvizsgálóval, több más nyelv passzív ismeretével négy órás állást keres dr. Susánszky Zoltánné. Lakástel.: 165-8101.

Állást kínál:

Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum állománygyarapító könyvtárosi munkakörre teljes munkaidős állást hirdet (szerződéssel) 1997. október 1-től. Szakirányú felsőfokú végzettség szükséges. Érdeklődni lehet Droppán Bélánénál, tel.: 302-0600/1562 m. – A Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola pályázatot hirdet főiskolai könyvtárigazgatói állásra. A megbízandó könyvtárigazgató feladata lesz a főiskolai könyvtár szolgáltatásainak szervezése, szakmai munkájának irányítása, az integrált könyvtárautomatizálási rendszer további üzemeltetése. A pályázat elnyerésének feltétele: egyetemi okleveles könyvtárosi végzettség, megfelelő számítástechnikai ismeret, szakmai publikációs tevékenység, legalább két nyelv tárgyalási szintű ismerete (ebből egyik az angol vagy a német nyelv), előnyt jelent a vezetői gyakorlat és a MARC szabvány ismerete. A pályázathoz csatolni kell a pályázó szakmai önéletrajzát és a végzettségeket igazoló dokumentumok másolatát. A pályázatokat a főiskola főigazgatójához kell benyújtani (1071 Budapest, Bethlen tér 2.) a hirdetésnek a Művelődési Közlönyben való megjelenésétől számított 30 napon belül. Telefon: 3-421-379. A pályázatok elbírálásának határideje a megjelenéstől számított 90 nap. – Fiatal könyvtárosokat keresnek számítógépes adatelőkészítésre. Feldolgozó gyakorlat előny. Német vagy angol alapfokú nyelvtudás szükséges. Az önéletrajzokat a DMP Magyarország Kft. 1088 Budapest, Baross u. 18. címre kérik küldeni. Tel.: 118-6344 – Könyvtári adatok rögzítésére keres újonnan alakuló cég képzett, számlaképes adatrögzítőket. Otthoni számítógép szükséges, alapfokú német és/vagy angol nyelvtudás előny. Az önéletrajzokat a DMP Magyarország Kft. 1088 Budapest, Baross u. 18. címre kérik küldeni. Tel.: 118-6344 – Tanszéki könyvtárost keres az ELTE Spanyol Tanszéke egyszemélyes könyvtárába. Szerződéses megbízásról van szó, augusztus 15-től. A könyvtári – főként kölcsönzési – munka mellett adminisztratív feladatokat is el kell látni. Passzív nyelvismeret (nem feltétlenül spanyol!) elegendő, számítógépes jártasságra szükség van. Fizetés: bruttó 32 eFt. Érdeklődni lehet Scholz László tanszékvezetőnél, a nyári időszakban az otthoni telefonszámán: 1-654-440.

Szerkeszti: Hegyközi Ilona

Cím: MKE titkárság, 1054 Budapest, Hold u. 6. Tel./fax: 111-8634

E-posta: MKE@MAIL.C3.HU vagy H11200MKE@ELLA.HU

